83/10
XXXVIII. ÉVF. • 1983. MÁRCIUS 10. • ÁRA: 4 Ft
PAJTÁS

FOTÓ: WAGNER MARGIT

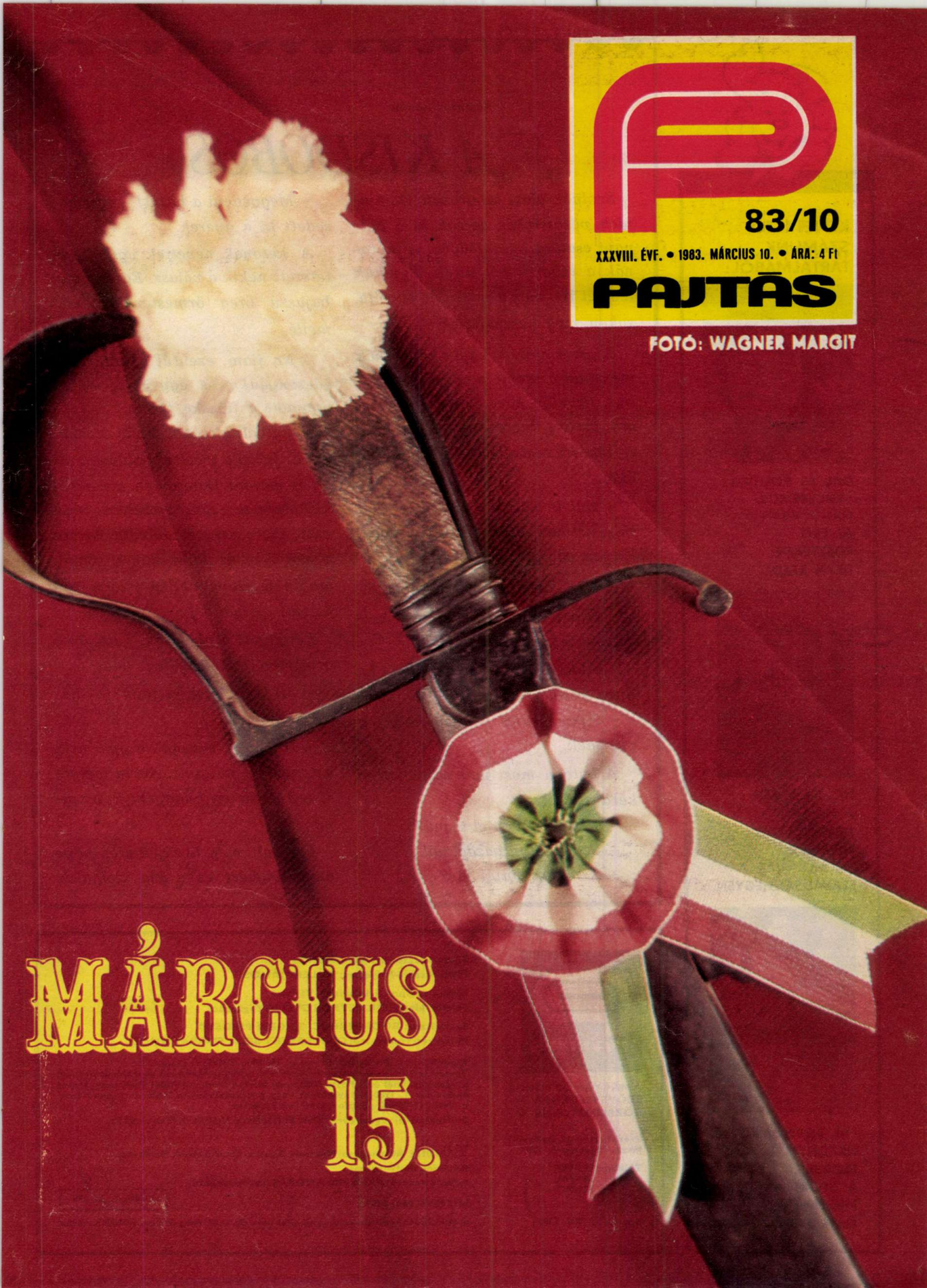

MÁRCIUS 15.

KÖVETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

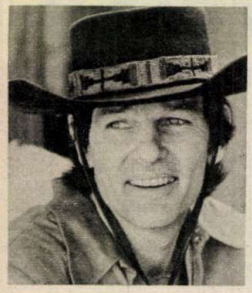

DAL ÉS POLITIKA. VENCEREMOS. HANGOKBAN AZ ERŐ. POSZTEREN: DEAN REED.

HA NEM ESIK A HÓ, NEM JÖVÜNK ZAVARBA. „MŰHÓ" VÁR A SZABADSÁGHEGYEN.

FIÚ, ÁGYHOZ KÖTVE. NAPONTA ELŐBBRE. A SPORT MINDENRE MEGTANÍT. ÉLETE A SPORTPÁLYA.

Asztalos István:

A KISDOBOS

Szolnok alatt táborozott Damjanich vörössipkás serege és a holnapi csatára készülődött. A katonák a tábortűznél ültek. Egyikük levelet írt, más a puskáját pucolta, sokan meg beszélgettek.

Egyszer csak az egyik katonának megakad a szeme egy kis mezítlábas, tizenkét éves forma fiúcskán, aki zsebre dugott kézzel állingált a tábortűz mellett és hallgatta őket.

– Hát te mit keresel itt? – szólt rá a katona. – Mész azonnal haza! Anyád eddig sírva keres.

A fiú azonban nem mozdult.

– Nincs anyám – mondta halkan és lehajtotta a fejét.

– Akkor apád üt agyon, ha ilyen későig tekeregsz.

– Apám sincs – válaszolta a gyermek.

A katona most már sajnálkozva kérdezte:

– Akkor ki tart el téged?

– Szolgálok a gazdáknál.

– S minek jöttél ide?

– Megvédeni a hazát! – egyenesedett ki a gyerek.

A katonák nevettek ugyan, de tetszett nekik a válasz. Egyik nagy bajuszú öreg őrmester odament mellé.

– Na fiam, ezentúl a haza a te édesanyád! – s egy vörös sipkát nyomott a fiúcska fejére.

Nagy volt a csákó, füléig szaladt, de a fiúcska viselte boldogan és ott is maradt Damjanich seregénél kisdobosnak. Sok csatában részt vett, tüzes szívvel dobolta harcra a vörössipkás honvédeket. Egyik csatában aztán mellén találta egy osztrák golyó.

Lerogyott a gyermek, s az öreg őrmester ijedten szaladt oda:

– Mi lesz veled, kisfiam?! – hajolt le hozzá.

– Itt, itt! – suttogta a gyermek, s a mellére mutatott. Aztán mélyet sóhajtott és vér buggyant ki a száján.

Így halt meg hazájáért és népe szabadságáért ez a kis szolgafiú.

PAJTÁS

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397

Telefon: 321-987, 321-988, 321-989

Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397

Főszerkesztő: SOMOS ÁGNES
Főszerkesztő-helyettes: FÜLEKI JÁNOS

Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat
Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

Szerkesztő: BŐCS FERENC, SZIGETI PIROSKA
Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA, FORRAI JÁNOS

Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1065 Telefon: 116-660
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: Egész évre 139,50 Ft I. félévre 77,50 Ft II. félévre 62 Ft

83.0154 Athenaeum Nyomda Kozma utcai üzeme, Budapest
Rotációs mélynyomás
Felelős vezető: SZLÁVIK ANDRÁS vezérigazgató

HU ISSN 0030-19583

INDEX: 25 695

A beküldött kéziratokat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

ISASZEG

Az 1848–49-es magyar szabadságharcra
emlékezem, s képzeletemben
megjelenik a Nemzeti Múzeum lépcsője,
a Heckenast nyomda,
a Pilvax Kávéház,
Táncsics Mihály börtönének
kinyíló ajtaja, a pákozdi csata,
s a dicsőséges tavaszi hadjárat
döntő ütközetének
büszke színtere – Isaszeg...

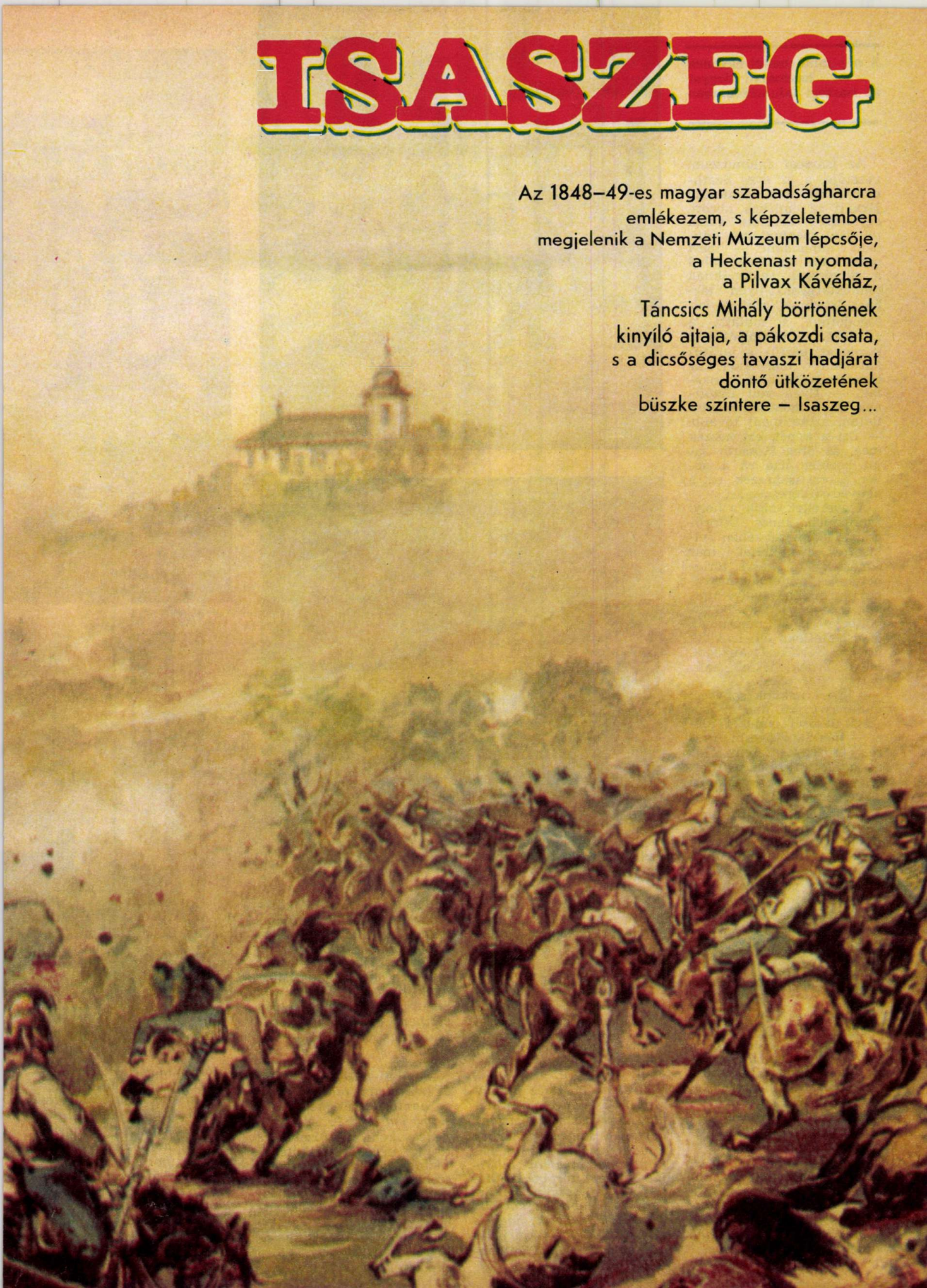

A nép mindennapi életének használati tárgyai az isaszegi falumúzeumban

Az isaszegi falumúzeum vezetője, a 82 éves Szathmáry Zoli bácsi izgatottan járkált az emlékek között, egyszerre szeretett volna mindent megmutatni, mindent elmondani — mert nincs még egy hely, ahol a dicsőséges relikviáknak (emléktárgyak) ilyen tárháza lenne —, állította elfogódottan, s mutatta a zászlókat, a vasgolyókat, a kardokat, köztük a jurátus kardokat, melyekkel az egyetemista diákok harcoltak. — Ilyen volt Petőfinek is — mondta meghatottan, aztán ment tovább. — Ezt a képet, ezt nézzék meg, az öreg Kossuth saját kezűleg írta rá a nevét, és ezt is nézzék, ezt a honvéd-sírkeresztet...

A gyerekek, akik a helyi Damjanich János Úttörőcsapat képviseletében elkísértek bennünket, már ismerték Zoli bácsi történeteit és az emléktárgyakat is, hiszen tavaly, amikor a szép új épületbe átköltöztették a múzeumot, ők segítettek, ők hordták át az értékes anyagot, mégis érdeklődéssel hallgatták Zoli bácsit.

— Mert nekünk sohasem unalmas a szó, ami az isaszegi ütközet emlékét idézi — mondta Kövesdi Andrea és egy szerény kis nyomtatott füzetet nyújtott felém. „Isaszegi adattári közlemények, III."

— Történelemórán, amikor a szabadságharc fejezetéhez érünk, tanárunk ezekből a füzetekből olvas fel nekünk — magyarázta. — Tessék csak nézni ezt a bevezető szöveget, így is lehet szólni hozzánk, gyerekekhez. Ezek a sorok megmelegítik a szívünket.

Itt éltek őseid

Olvasom és borzongás fut végig rajtam. Egy tízezernyi lélekszámú nagyközség apró falumúzeumának baráti köre ilyen gondolatokkal ébreszti a hazaszeretet lángját a legifjabb nemzedékben. Idézem, mert úgy érzem, hogy e sorok hozzád is szólnak.

„Nézd az ezerszínű nyári vadvirágokat! Porladó hantokra szórja szirmukat a szél. Az egykori Pannontenger fulladt medrének homokja millió esztendő kövesült életét takarja...

A dicső csata emlékét őrző leletek: öntött golyóbisok, osztrák tüzérségi jelvények, puskaportartók...

Csendesen járj, fiam, ne fuss! Ahová lépsz, vérét ontott seregeknek, földre tepert, otthonát védő őseidnek jeltelen hantjain jársz... Figyelj, fiam! Itt éltek őseid. Az ezeréves szőlők, kertek, és rózsafák alatt embercsontok porlanak. Rajtuk sarjad az új tölgyes. Tatártól, töröktől, némettől véresek a nyomok. Utánuk tengernyi gyötrelem, halál és pusztaság... Csendes már a tábor, nem pattog a kartács, némák a sáncok, az árkok »Buda vaskapuján«. Kis forgószelek avarral takarják a nagy történések helyét... Hallgasd a madárdalt! Itt szebb az éneküK. Szüntelen hirdetik, hogy a sarjadó fűben miért pirosabb a vadvirág. A katonapallag nagy hegyén közelebb az ég, szebb a villámlás is. A sötét vihar és a kóbor felhők itt hamarabb oszlanak. Tíz falut belátsz innen, a messzeségből tornyok integetnek feléd. Az elhamvadt őrtüzek helyén elpihent a várhegy kőpalánkjának strázsája — de élénken él tovább az emlékekben.

Mennyi hűséget, akarást és szeretetet takarnak itt a hantok. Ne menj még fiam, emlékezz!..."

Becsukom a füzetet és rájuk nézek. Tekintetük biztat; igen, emlékezzünk szabadságharcunk egyik dicsőséges napjára, s nézzünk szét az isaszegi ütközet terén, ahol a Királyerdő lombjai ma is dicsőségről zúgnak.

Jókai Mór így írt erről a tájról: *„Egy erdő, melynek minden fája történetet mondó emlék. Egy erdő, telve ünnepélyes suttogással; hol a lombnak szelleme van; hol a fűszál emlékezik; hol a geszt sarjadékaiban hősök piros vére szivárog; hol a zöld moha álmokat lát, s a zúgó lomb kibeszéli azokat. Az isaszegi ütközet tere az, mely*

A győztes honvédek büszke díszlépésben elvonulnak Kossuth Lajos előtt (Korabeli festmény)

ISASZEG

A szabadságharc relikviái és a mai isaszegi gyerekek

tartott egyik tizenkét órától a másikig, déltől éjfélig."

Adasson a tábornok úr kardot!

A történelem és a színes képzelet eseményei szövik át egymást az időben és szájról szájra szállnak, akár a mesék. Mindenki úgy mondja, meséli, hozzátoldva a maga ábrándjait, mintha ő is ott lett volna, mintha ő is látta volna azt a hősi napot.

— Öt század osztrák gyalogság táborozott itt, amikor Damjanich János tábornok megérkezett seregeivel, s arról értesült, hogy a katonapallagon Klapka György többszörös túlerővel harcol, s már éppen visszavonulást rendelt el, mert tartott a bekerítéstől. Damjanich leállította a visszavonulást, s új rendbe sorakoztatta fel a csapatot. Elhatározták, hogy Isaszegen megütköznek az osztrákokkal — mesélte Veress Marianna, majd így folytatta. — A helyi szegények is jelentkeztek a harcra. Ötven csikós képviseletében Csonkás János odaállt Damjanich elé és azt mondta. „Adasson a tábornok úr nekünk kardot, mert mi ismerjük ennek a területnek minden zegét-zugát, s majd észrevétlen elvezetjük a csapatot az osztrák sereg mögé.

— Na, pattanjatok lovatokra és mutassátok, merre vezetnétek a honvédeket — mondta Damjanich mosolyogva, és ők megmutatták.

— Az osztrák tisztek éppen ebédhez készülődtek a plébánia kertjében, amikor rájuk zúdultak a magyarok — folytatta lelkesen Szeder Andrea. — Az osztrákok félelmükben azt kiáltozták, hogy „Jesszusz ungárn", „Jesszusz Görgey", mert mondanom sem kell, hogy a fővezér is „betódult" seregével, aztán jött még Aulich és együttes erővel letiporták Jellasics csapatait. A Rákos patak vize még másnap is rózsaszín volt a kiömlő vértől.

Még fenn volt a nap az égen, amikor megérkezett Kossuth Lajos. Elsőként Kubisik Máté köszöntötte levett kalappal. Egyedül állt háza előtt, aminek még füstöltek a gerendái. Akkor itt, Isaszegen Kossuth nagyon boldog volt, s büszke örömét ki is fejezte egy levélben — mesélték tovább a gyerekek. Íme a levél: „Görgey fővezér előtt tisztelettel kell meghajolni, mert nem hiszem, hogy história példát mutasson fel, miként egy fővezér, a vezérnek nagy kötelességeit nagyobb mértékben teljesítette volna, mint Görgey a tegnapi napon... S meg kell hajolni az egész lelkesült sereg előtt, melyről a szó teljes értelmében elmondhatom, hogy amire Nelson hajdan buzdította hadseregét, azt a mieink végrehajtották: minden ember teljesítette kötelességét!"

Nyomukban föllobban a szél...

— Mi a szabadságharc egyik dicsőséges csatájának helyszínén élünk, s talán ez az oka annak, hogy amikor kimegyünk a szoborhegyre, s felnézünk a zászlótartó alakjára, nincs bennünk szomorúság, csak büszkeség — mondta Tóth Ági. — Ez a szobor nekünk is oltár, nemcsak a hajdani özvegy Damjanich Jánosnénak, akiről azt mesélik, hogy minden reggel odajárt imádkozni. Ha kérdezték tőle a falubéli asszonyok, miért, hogy sohasem látják a templomban, azt válaszolta: „Az én templomom a szoborhegy!"

Valóban, az isaszegi emlékmű, a szabadságért küzdő magyar nép egyik oltára. A gyerekek: Andrea, Ági, Marianna, Laci, úttörőtársaikkal együtt minden év április hatodikán virágot visznek a szoborhegyre, és arcukon nincs szomorúság, sőt! A tiszteletadás után derűsen kémlelik a határt, mikor jönnek már a mai kerékpáros „vörössipkás" úttörők, akik évről évre végigjárják a dicsőséges tavaszi hadjárat csatahelyeit. Amerre járnak, föllobban a szél, s föltépi az avart a nagy történések színhelyéről, hogy látva lássák, hogy érezzék: mennyi *„hűséget, akarást és szeretetet takarnak itt a hantok."* Lássák és emlékezzenek.

Magyar Katalin
Fotó: Szalay Béla

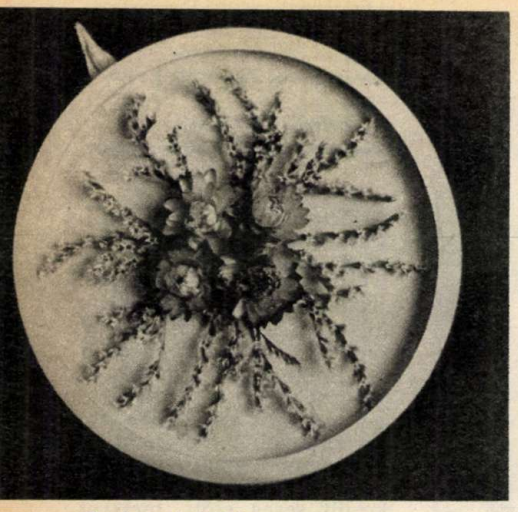

Szalmavirágkép.
Elkészítéséhez bizony segítség kell

A kisdobos bábosok biztosan örülnek ezeknek a könnyen mozgatható filcfiguráknak

Vasárnap lesz a vásárnap, május 29-én. Ez a nap nemzetközi gyermeknap is, sőt, éppen azért lesz vásárnap, mert gyermeknap lesz.

Az úttörőcsapatok rendezik a vásárokat lakóhelyükön, az iskola udvarán vagy az erdőszéli tisztáson, kinek, ahogy tetszik. Sátrakat, pultokat állítanak fel a gyerekek, ahol maguk készítette árukat kínálják majd. Vevő lesz ám bőven! A felnőtteket, szüleiteket is nemcsak a kíváncsiság húzza oda — megnézni, hogy mit alkotott a saját gyerekük — hanem vásárolnak is belőle.

Ez a cikk pedig azért született, hogy idejében elkezdjétek a készülődést. Van ötletetek bőven, volt már nálatok karácsonyi vásár is, tudjátok, milyen tárgyak kellenek a vevőknek, mit tudtok elkészíteni legszebben, legjobban. A szakkörök talán már el is kezdték a munkát, ám a vásár nem csak az ő dolguk. Most van igazán szükség arra, hogy a szépen kézimunkázó anyu, nagymama segítségével kis terítőket készítsetek, hogy egy fafaragó szülővel együtt fatányért, sípot, kissámlit, képkeretet, kistalicskát fabrikáljatok. Jó a rongybaba is, az ilyen vásárfiának nagyon örül a kistestvér, jó a régi, kinőtt ruhából vagy maradékból varrt kiskötény is... Minden jó, ami szép és hasznos, mert ti csináltátok. A te kezed munkája van benne. Ez lesz a legnagyobb értéke ennek a vásárnak!

Lehet, hogy a KISZ-esek is adnak egy-két tárgyat a maguk készítette dolgokból, szóljatok nekik már most, talán levelet kellene írni nekik, hogy úttörővásárra készülődtök. Kizárt dolog, hogy ne segítenének! Ha kéritek őket, ott lesznek a sátor felállításánál, a nagy vásár-majális megszervezésében is.

Az eladott tárgyak pénzt hoznak a csapat pénztárába, így hát a vásár nem csak amolyan szórakozásféle, ahol siker ér bennünket, mert valaki örömmel vette meg az általunk készített akármit. A pénzből táborozni lehet vagy belefogni egy úttörőotthon építésébe vagy felajánlani valami nemes célra.

Ez aztán már igazán a ti ügyetek!

Sz. P.

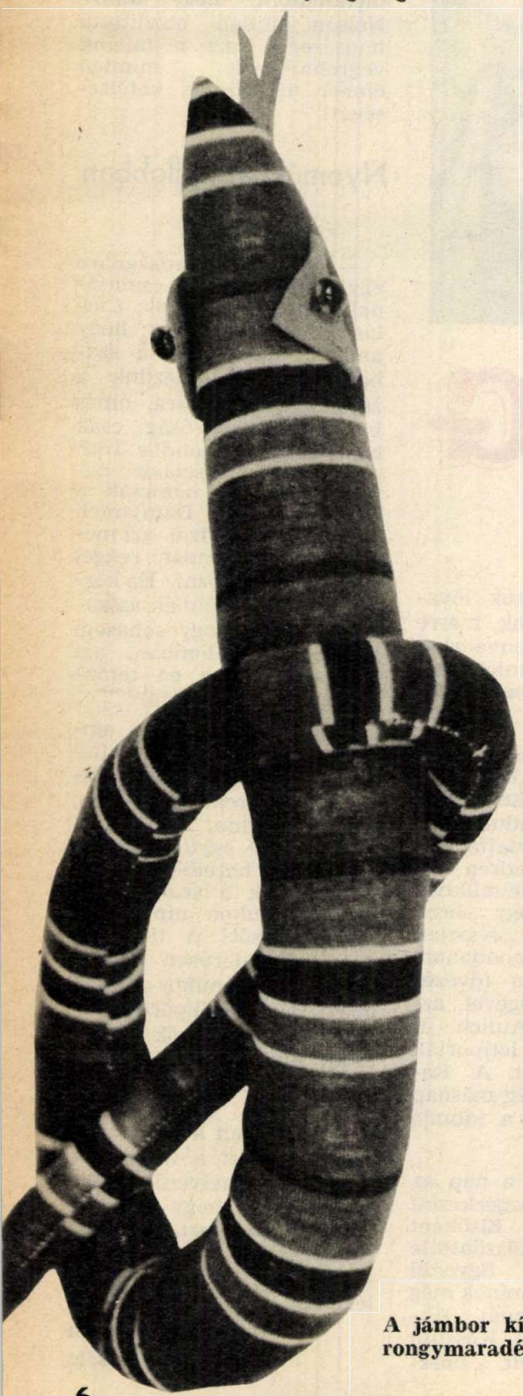

A jámbor kígyó rongymaradékból született

Az ujjunkra húzható bábok annyiféle arcot kaphatnak, amennyit csak kitalálunk nekik

Rossz, régi pulóverből, mindenféle maradékból sikeredett ez az akármi

Igen? Így kell készíteni az álarcokat? Megpróbálom én is . . .

VÁSÁRNAP LESZ!

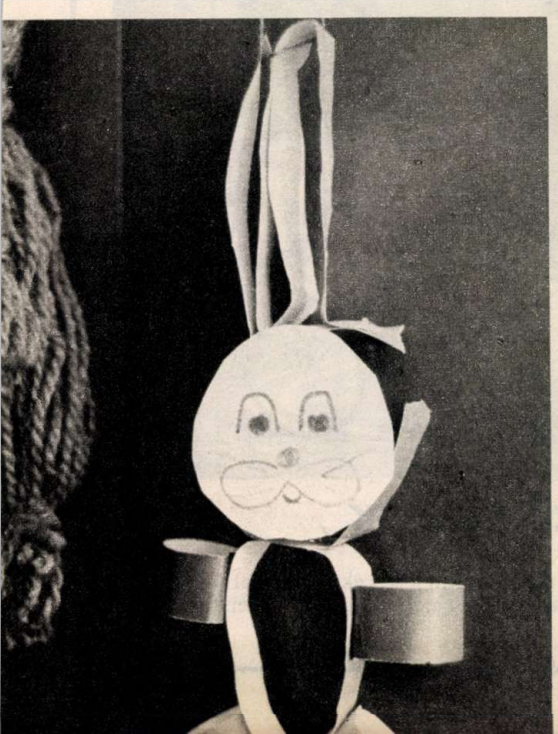

„Erdőn innen, erdőn túl; én vagyok a bátor nyúl . . .”

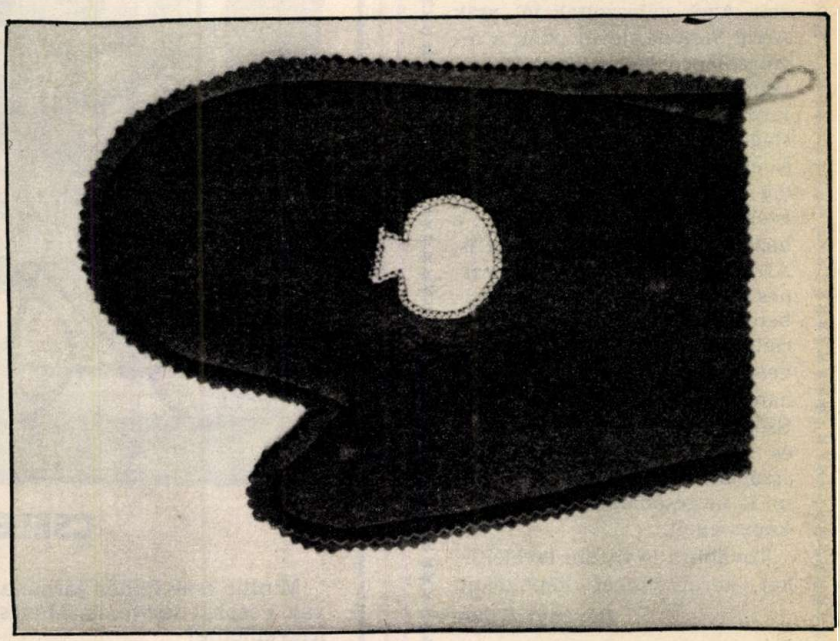

A lábasfogó kedves ajándék anyunak, nagymamáknak . . .

ZSIBONGÓ

AZ ÉN PORTRÉM

„Be kell vallanom, hogy szerelmes lettem az orgona hangjába. A Társadalmi Ünnepségeket Szervező Iroda, röviden a TÜSZI szervezésében esküvőkre, névadókra jártunk énekelni és szavalni. Ott hallottam először élőben e hangszer lágy hangját. El is határoztam, hogy ha már úgyis zenetanárnak készülök, akkor ezt tanítom majd a gyerekeknek. Régóta járok zongorázni és erős szálakkal kapcsolódom a zenéhez. Az énektanulás sajnos nagyon időigényes. A próbák, az állandó gyakorlás mellett alig marad szabad időm. Ha mégis „lélegzethez" jutok, akkor előveszem kedvenc könyveimet, versesköteteimet. Amikor idegen gyerekeknek mutatkozom be, mindig meglepődnek azon, hogy a 8. „Z" osztályba járok. Nálunk Kisvárdán ez a megkülönböztető jelzés a zenei tagozatot jelöli. S ha már a bemutatkozásról beszéltem, Papp Anikónak hívnak."

TÜSKE

Nem nagy dolgot, egyetlen képet, Sandokánnak, a maláj tigrisnek képét kéri tőlünk a dombóvári Nyakas Judit. Méghogy kéri! „Könyörögve kéri." Az alázatra indoka is van: az az ezer forint, amibe fogadott, s amit ki kell fizetnie, ha nem kapja meg a képet. A rettenthetetlen tigris megjelent február 17-i számunkban. A fogadó fél akár ezt is elfogadhatja teljesítésnek. Ha nem, akkor bizony nagy árat kell fizetned.

Meggondolatlanságod árát!

(Major)

ÖREG OPEL...

... nem vén autó – erről árulkodik képünk. Ügyeskezű autószerelők vállalták ugyanis a régi autók, motorok felújítását. Képünkön egy századeleji Opel váza, amint éppen a megújult karosszériára vár.

POP-SAROK

A múlt heti rejtvény egy kicsit nehéznek bizonyult, mert kevés helyes megfejtés érkezett. Azok válaszoltak jól, akik Afric Simone nevét írták a levelezőlapra. Néhány mondat az 1970-es évek nagy diszkósztárjáról: Magyarországon két nagy slágerét szerették a legjobban, az egyik a Ramaya, a másik pedig a Haffananana volt. Sőt, ezek a dalok fel is kerültek a hazai lemezklubok listájára is. Afric Franciaországban élő színes bőrű énekes, aki mostanában inkább csak különböző varieté műsorokban lép fel. Az ötvennyolc kilogrammos, remek hangú énekes kiváló artista is. Széket egyensúlyoz, tüzet nyel és műsora közben csak úgy „szórja" a szaltókat. 1982-ben mi is megcsodálhattuk cirkuszi képességeit.

Továbbra is várom leveleiteket, kérdéseiteket, képeiteket.

Dévényi Tibor

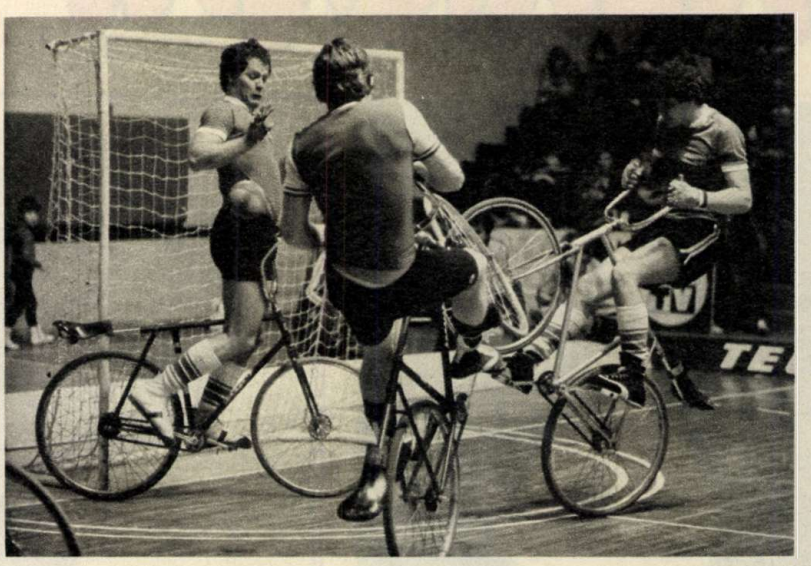

CSELEZŐ KEREKEK

Mintha csak földön járnának, úgy cseleznek kerékpárjukkal a csehszlovák Pospisil-testvérek. Művészetüket még néhány „földi" focista is megirigyelhetné!

FEHÉR ISKOLA

Albérlet, szükségtanterem után a félévtől új iskolában tanulnak a nyíregyházi Virág utcai iskola diákjai. A népnyelv már nevet is adott az új létesítménynek: „fehér iskolá"-nak hívják a helybéli tanulók modern otthonát.

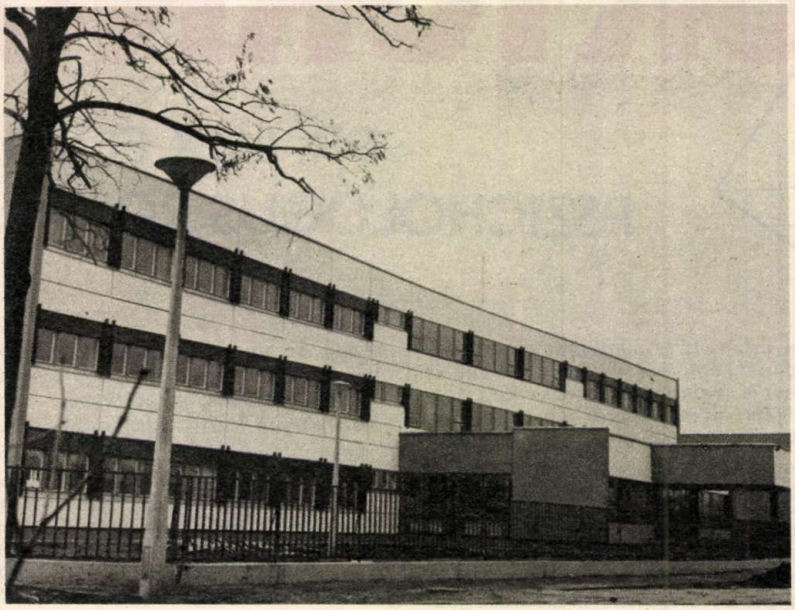

SÍPMESTEREK

A Fővárosi Kézműipari Vállalat dolgozói készítik az úttörősípokat. Mint ígérik: az eddiginél jobb minőségben. A készülő sípok az első fújás után is egyben maradnak . . .

MARXRA EMLÉKEZÜNK

Száz éve, 1883. március 14-én halt meg Karl Marx, a nagy gondolkodó, a tudományos szocializmus egyik elvi megalapítója. Leghíresebb műve: A tőke, amelyben a kapitalista termelési mód leleplező kritikáját írta meg. Ez év májusában, születésének 165. évfordulóján összeállítást közlünk életéből, tanításaiból.

1 PERC ÚTAZ EXPRESS-SZEL

Novák Rudolf, az Express osztályvezető-helyettese:

— A tavalyi nagy siker után idén is nagy várakozás előzi meg az Utazás '83 kiállítást. Ritka lehetőség ez a bemutató az utazás kedvelőinek, jó alkalom, hogy legalább gondolatban és látványban elkalandozzanak hazai és távoli tájakra. A kiállítók között, természetesen ott leszünk mi is. Fő szervezői leszünk az ifjúsági turizmus napjának, s irodánk standja naponta várja az érdeklődőket. Megéri ellátogatni hozzánk: a kiállítás idején ugyanis néhány sportrendezvényünkre, hazai és külföldi útjainkra kedvezményt adunk.

ZSIBONGÓ

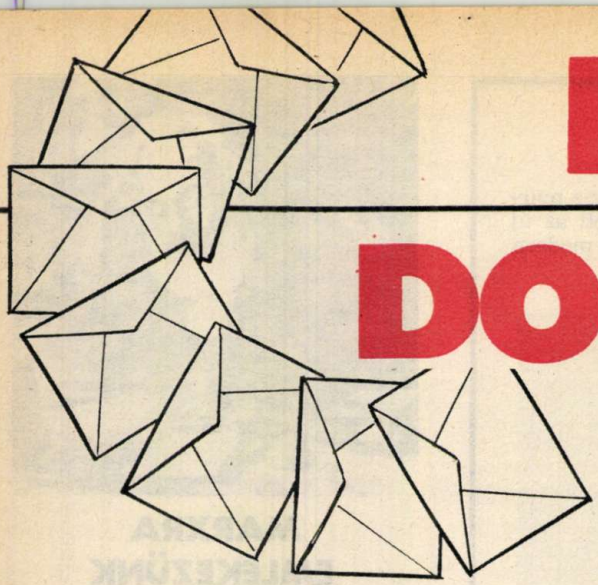

BIZALOM DOKTORNŐ

DR. LUX ELVIRA PSZICHOLÓGUS ROVATA

MAGDOLNA — Bánatodban még jeligét is elfelejtettél írni. Remélem, azért magadra ismersz! Bizony csacsiság volt annak a fiúnak levelet küldeni. Miért gondoltad, hogy ha a negyedikre nem válaszolt, akkor majd az ötödikre fog? Ezután ne írj több levelet. Ha tetszenél a fiúnak, már írt volna. A fiúk nem lelkesednek az olyan lányokért, akik üldözik őket a szerelmükkel. Ha fegyelmezed magad, és „leszállsz" arról a fiúról, akkor talán felébred benne az érdeklődés, hogy miért is nem törődsz már vele?

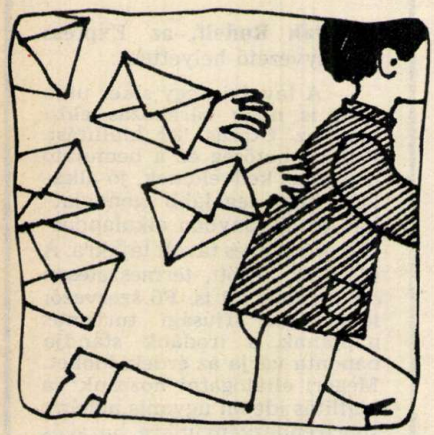

PIPA VAGY CSIBUK — Tizenhárom éves vagy, három éve dohányzol. Aggódsz: nem lesz ebből baj? A dohányzás káros hatással van a szervezetre. Ha még szorongsz is ettől, akkor igazán itt az ideje, hogy abbahagyd. A dohányzás ártalmas és kellemetlen is. Rossz szagú lesz az ember lehelete, sárga a foga, a bőre. Reggel krákogva ébred, fullad, bereked — és akkor még csak az állandóan tapasztalható apró kellemetlenségekről beszéltem. A gyerekek sokszor csak azért gyújtanak rá, hogy felnőttesnek látsszanak. A felnőtt kor rettentő hamar eljön és minden nappal közelebb kerülsz hozzá — cigarettázás nélkül is!

EGY OSTOBA KISLÁNY — Úgy látszik, mégsem vagy olyan ostoba, mint jeligédben írod, mert tudod, hogy mit kell tenned. Azt nem irod, hogy az „egymás nézésén" kívül is történt-e valami köztetek. Egy felnőtt férfi nem partner egy csitrinek, különösen akkor nem, ha már családja van. Nem lehet megválogatni, hogy kibe szeretünk bele, de az érzéseinket és főképpen a viselkedésünket lehet, és kell is fegyelmeznünk. Ábrándozni szabad, szeretned szabad, csak arra ne törekedj, hogy ez a plátói szerelem megvalósuljon.

JEGES HÓ — 13 éves korban nem szabad a szőrszálakhoz nyúlni. Majd a pubertás után meglátod, hogy még mindig szükséges-e eltávolításuk, halványításuk. Nővéred nyugodtan mehet kozmetikushoz, aki eldönti, hogy a lábán levő szőrt szőkíteni vagy gyantázni érdemes. (A szőkítést hidrogénperoxid oldattal végzik. Rákenik a szőrszálakra és rajta hagyják bizonyos ideig. A szőrszálak elhalványulnak, és a kezelést 3—4 hetenként meg kell ismételni. A gyantázásnál meleg gyantát kennek a lábra, a gyanta megkeményedik, s ahogy kihűl a szőrszálak beleragadnak és kiszakadnak, amikor ügyes, gyors mozdulattal lehúzzák a bőrről a gyantacsíkot.) A szőreltávolítást feltétlenül kozmetikus végezze, mert a házi szőrtelenítő krémek, folyadékok vagy a borotválás csak erősítik a szőrszálakat. A szőkítés nem erősíti, a gyanta pedig — rendszerint — szemmel láthatóan ritkítja őket. A szeplőiddel csak egyet tehetsz: megbarátkozol velük. Gondolj arra, hogy van, akinek tetszenek a szeplők.

EGY PIROS SZÍV — Ha neked is tetszik a fiú, nyugodtan elmehetsz vele moziba. A film előtt — vagy után — kérdezd meg, mivel tartozol a jegyért. Ha ő tiltakozik, akkor ne vitatkozz. Ha úgy alakul, hogy többször mentek együtt moziba és közvetlenebb lesz köztetek a hangulat, akkor újra meg lehet beszélni a költségek megosztását.

MÉGIS KEVÉS VOLTAM NEKED? — A szerelemmel a csalódás, a szakítás is együtt jár. A legritkább eset, hogy az ember az első szerelmével éli le az életét. Fiatalon a szerelem nem kölcsönös megértésből, hanem valamilyen külső tulajdonságból, apróságból születik. A csalódás, a szakítás mindig fáj. Különösen, ha az egyik fél még mindig szereti a másikat, de a másik menni akar. Ilyen esetben a könyörgésnek nincs értelme. Nyilván mérlegelte is a dolgot, és nem szeszély csupán a szakítás. A ti korotok a társkeresésé és nem a megtalálásé. Meg kell edződnöd, meg kell erősítened magad. Persze, hogy minden dal és minden szerelmes vers rólad szól, hiszen a szerelem mindenkit egyformán boldogít, és a csalódás mindnyájunknak fájdalmat okoz. A tanulást ezért nem érdemes elhanyagolni. Nyolcadikban ugyancsak nem mindegy, hogy milyen lesz a bizonyítványod. Kényszerítsd magad a komoly tanulásra, ez egyben kiváló figyelemelterelő is.

DUCI — Ha nem akar veled járni a lány, akkor egyelőre ne firtasd a témát. Osztálytársak vagytok, van rá alkalmad, hogy lásd, beszélgess vele. Keress olyan témákat, amelyek érdeklik. Légy figyelmes, kedves, hívd el moziba, sétálni. Ha szívesen van veled, ha örömmel hallgat meg, akkor megbeszélés nélkül is kialakul az együtt járás.

CSILLAGOD A BECSÜLET — Már sokszor írtam, sok-sok lánynak, hogy ne ők tegyék meg az első lépéseket. A fiúk ma is szívesen küzdenek meg a lányokért, és visszatetszést kelt bennük, ha a lány keresi az ő kegyeiket. Az elérhetetlenség, a távolság mindig izgatja a szerelemben is az embert. Azt írod, hogy Z. észrevette szerelmedet és azóta alig szól hozzád. Lehet, hogy most csak töpreng, most figyelt fel rád és zavarban van. A vágy, hogy megbizonyosodjék róla, hogy tévedett-e vagy sem, arra fogja késztetni, hogy közeledjen hozzád.

FEKETE TULIPÁN — Gyakori eset, ami bánatot okozott neked. A kamaszodó gyerekek sokszor keresnek maguknak olyan ideált, aki valamelyik tanárjukban, vagy szüleik barátaiban ölt testet. A kamasz igyekszik közel férközni az ideálhoz, hogy minél többet láthassa, minél több időt tölthessen vele, hogy ellesse a titkát. A felnőtt pedig megörül kis barátja közeledésének, közel engedi magához, de az őt imádó kamasz lassanként rájön, hogy átlagos felnőtt. Bár nem írtad le, mi történt közted és tanárod között, úgy gondolom, valami ilyesmi lehetett. Ha igazam van, akkor igyekezz megbocsátani neki. Ha szeretsz énekelni, akkor járj továbbra is az énekkarra, azt pedig, hogy ne köszönj neki, vagy ne válaszolj, ha megkérdez, ne tedd. A másik problémádat, hogy teniszezni járj vagy röplabdázni, magadnak kell eldöntened. De talán nem is kell lemondani egyikről a másik miatt, hiszen azt írod, tenisz csak nyáron van, akkor nincs tanítás, és hátha lesz időd mindkettőre!

HARAGOS ANYUKA — Leírod, hogy amikor az ablakuk alatt meg akartad csókolni a kislányt, a mamája kikiabált az ablakból, hogy meg ne lásson többé a lányával. Nem tudom, ez-e az egyetlen történet, amiből azt a következtetést vonod le, hogy haragszik rád? A 13—14 éves kislányok szülei rettenetesen aggódnak a lányukért. Féltik őket az elsietett kapcsolattól. A mama aggodalmát meg kell értened. A kislány beszéljen őszintén a mamájával, kérje az engedélyét, ha veled megy valahová, és feltétlenül tartsátok be a hazatérés megbeszélt időpontját. Legyél kedves és tisztelettudó az anyukával.

ERZSINEK, TATABÁNYÁRA — Nem írtál jeligét és azt kérted, hogy levélben válaszoljunk, csak intézzük el valahogy, hogy ne bontsák föl a leveledet az intézetben. Itt a válasz az újságban, csak te fogod tudni, hogy neked szól. Először az egyszerűbb kérdésedre: 170 cm magasságodhoz a 60 kg nem sok, ha mégis kövérnek érzed magad, akkor sportolj valamit. Tornázz rendszeresen lefekvés előtt, vagy fuss, ha valamilyen sportághoz nem érzel kedvet, tehetséget magadban. A másik problémáddal kapcsolatban: a lányok többsége átéli a reménytelen, romantikus, álmodozós első szerelmet. Ez nem baj. Segít abban, hogy elképzeld magadnak, hogyan is szeretnél egy szép, harmonikus kapcsolatban élni, milyennek gondolod az együtt járást, a szerelmet. Nem nagy „tragédia", ha a fiú, akiről ábrándozol, rád se hederít. Fogadd el a szerelmet amit érzel, mint természetes dolgot, igyekezz örülni neki, nem szenvedni tőle. A szerelemtől szebbek és jobbak leszünk mindnyájan. Igyekezz te is megmutatni: igenis csinos vagy és igenis képes vagy rá, hogy a tavalyelőtti eredményeidet közelítsd meg az iskolában és ne a bukás szélén táncolj most, amikor a legfontosabb lenne a jó eredmény. Tudom, hogy nehéz neked, intézetben nem könnyű. Most már nagylány vagy, tudatosítanod kell magadban, hogy magad igazítod a sorsodat. És ezt csak úgy lehet, ha kemény munkába kezdesz!

ÉVÁNAK PENÉSZLEKRE — Elhiszem, hogy édesanyád megharagudott rád, ha ilyen csúnyát mondtál az ő édesanyjára. Bocsánatot a nagymamától kell kérned, hiszen őt bántottad meg. És abban a magnó-ügyben is hibás vagy, mert biztosan lehetne azt a magnót akkor is úgy hallgatni, hogy ne zavard vele a nagymamát. Hidd el, a nagymama és édesanyád is szeret téged, és ha megfelelően viselkedsz, biztosan meg fognak bocsátani. Valószínűleg várják is már az alkalmat, hogy megbocsáthassanak, akármilyen csúnyán viselkedtél is. Nem hiszem, hogy a bátyádat jobban szeretik mint téged, de hát te mindig otthon vagy, ő meg csak ritkán megy haza. Így neki az alatt a kis idő alatt kell kimutatniuk a szeretetüket, amennyit otthon tölt. Örülök neki, hogy tanácsomra szakítottál az egyáltalán nem hozzád illő felnőtt férfival. Igyekezz most is okosan és főleg sok szeretettel megoldani a családban adódott problémát.

MI A VÉLEMÉNYE? — 14 éves fiú kéri a véleményemet két szerelmes versről. A kamaszkor az első világmegváltó szándékok kora. Fölfedezik a művészeteket: minden vers, regény, zene az ő érzéseikről beszél, megpróbálnak ők is hasonlókat alkotni. Az első önmegvalósítási kísérletek ezek. A naplóíráshoz hasonlítanak a művek, egy fejlettebb változatban: a gondolatokat többékevésbé szigorú forma keretében fogalmazzák meg. Minden kamaszverset örömmel köszöntök, bár tudom, kevés kamasz-költőből lesz Rimbaud. De ezeknek a verseknek nem is az a céljuk, hogy alkotójukat híressé tegyék.

SZERELEM VAGY CSALÓDÁS? — Azon gondolkodsz, tanulj-e tovább? Attól tartasz, ha abbahagyod az iskolát, nem fogsz tetszeni a fiúnak. Jó lenne, ha ez a szerelem valóban ösztönözne arra, hogy csinálj valamit magaddal. Szakmát tanulj és ne csak lógj a világban, várva, hogy elég idős légy, mondjuk a férjhezmenéshez.

EGYMÁS SZEMÉBEN — Házasságkötéskor érdemes jól odafigyelni, hogy akivel le akarjuk élni az életünket, hasonló érdeklődési körű-e, hasonló intelligencia-szinten van-e, mint mi? Sok gond forrása lehet, ha az egyik fél jóval tanulatlanabb, mint a másik. 15 évesen ez még nem jelenthet problémát, hiszen eddig osztálytársak voltatok, és tulajdonképpen nem volt különbség köztetek. Te gimnáziumba jársz, a fiú szakmunkásképzőbe, de még nem dőlt el egyiktek sorsa sem, sok minden lehet még mindkettőtőkből, akár azonos szinten is. Ha a fiúval megszerettednéd a színházat, a mozit, az igazán nagyszerű lenne. Az együttjárásnak tehát már csak egy akadálya van: a fiú nem mondta még, hogy szeretne veled járni. Azok alapján, amiket leírsz, úgy gondolom, hamarosan meg fogja tenni. Várj türelmesen, amíg ő kezdeményez.

MOZAIK

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: MAGYAR KATALIN

ÉPÍTÉSZETI REMEKMŰ

Hamarosan átadják Sárospatakon az új művelődési házat, amely a kép bizonysága szerint is valóságos építészeti remekmű. A művelődni vágyó felnőttek mellett a gyerekek is nagy izgalommal várják, hogy megnyíljon előttük az impozáns építmény kapuja.

KÖNYVJELZŐ

A Kolibri sorozatban ismét megjelent az „Autók" című kötet, melynek hatvanhárom régebbi és újabb típusú kocsiját Mandel Tamás rajzolta, a szakszerű magyarázatokat Bálint Sándor írta.

Szintén Mandel Tamás a rajzolója annak a színes kis könyvnek, amely a régi hajók és mozdonyok után most tizenkét régi gépkocsit mutat be, „Régimódi autók" címmel.

*

Balázs Dénes kutató sok érdekes útikönyvéről ismert az olvasók előtt. Most kutatási területei egyikéről, a sivatagokról írt sok izgalmas tudnivalót, érdekességet. Bemutatja: hogyan keletkeznek ma is sivatagos területek, milyen azok növény- és állatvilága, miként lehetne termékennyé tenni a pusztaságokat. A sok színes fényképpel, rajzzal illusztrált kötet címe: „A sivatagok világa".

Több mint kétszázötven évvel ezelőtt jelent meg először Jonathan Swift könyve egy elképzelt utazásról a törpék országában. Azóta sokszor kiadták már, sok millióan elolvasták, kevés kivétellel mindenkinek tetszett az izgalmas, néhol mulattató, a nagyképűséget, kivagyiságot kigúnyoló „Gulliver utazása Lilliputban", melynek most nyolcadik magyar kiadása került az üzletekbe.

*

Végh Antal: „Több nap, mint kolbász" című könyvében elmondja, hogy gyermekkorában hogyan készítették a kolbászt, milyen volt a disznóölés, egyáltalán az állattartás falun. Hogyan, mikor és milyen ételeket készítettek. Étvágygerjesztő receptek mellett képek is segítik a leírtak megértését. Különösen városban nevelkedett gyerekek számára ajánljuk ezt a érdekes könyvet.

VERS, SZÓBAN ÉS KÉPBEN

Gödöllőn rendezték meg Tóthpál Gyula pozsonyi fotóművész első magyarországi kiállítását. A Csallóköz fotósának munkáiból választottuk a képet, melyről József Attila sorai jutottak eszünkbe.

„Kertész leszek, fát nevelek,
Kelő nappal én is kelek,
nem törődöm semmi mással,
csak a beojtott virággal.

Minden beojtott virágom,
Kedvesem lesz virágáron,
ha csalán lesz, azt sem bánom,
igaz lesz majd a virágom."

(Részlet József Attila: Kertész leszek című verséből)

JÁTÉK A MÚZEUMBAN

Agyagszakkör alakult a Néprajzi Múzeumban. Kéthetente jönnek össze a gyerekek és nagy buzgalommal gyúrják, formázzák az agyagot. A foglalkozásokat Nagy Anna fazekas vezeti.

MARIANN HARMADSZOR... Szép hagyomány folytatásáról számolhatunk be. Ismét magyar győztese van a nemzetközi Sankar- gyermekrajzversenynek. Az India fővárosában rendezett kiállításon a legjobb rajzoló címet a tizenhárom éves Imre Mariann nyerte, aki harmadszor kapott díjat ezen a pályázaton.

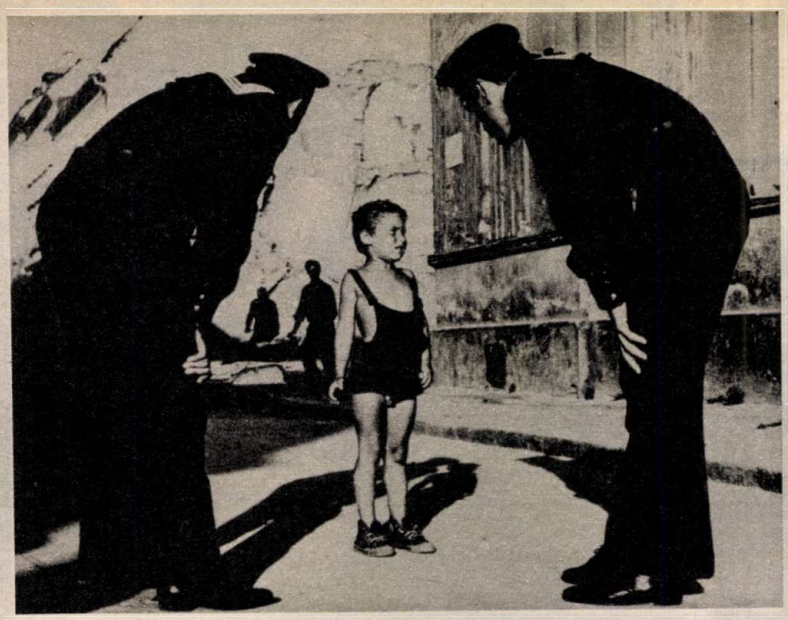

KILENC ÓRA — ÉNEKÓRA

Énekszótól hangos a gödöllői Erkel Ferenc Általános Iskola folyosója. Új művet tanul a nagy és a kis kórus. Az elmúlt esztendőkben is hallattak már magukról. Most Balázs Árpád, Hajdú Mihály, Szokolay Sándor újabb munkáival bővítik műsorukat.

A két kórust az iskola fiatal énektanára, Danku István vezeti. Alapos ember. A próbákat hangszalagra rögzíti, majd aprólékos elemzés alá veszi, s miközben hallgatja, név szerint megmondja, ki, mikor és hol hibázott.

Hetente kilenc órát gyakorolnak. A város művelődési háza a próbákhoz jó akusztikával rendelkező termet biztosít számukra, s különböző technikai berendezésekkel látja el őket.

Szerepeltek már a rádióban, s úgy hírlik, hogy tavasszal a Kodály-emlékhangversenyen adott nagy sikerű számaikat veszik hangszalagra. Ugyanezzel a műsorral lép fel a két kórus a tavaszi kulturális szemlén is. Az elmúlt években mindig arany oklevéllel tértek haza.

VÁNDORKIÁLLÍTÁS

Lelkesek a budapesti Hazai Fésűsfonó és Szövőgyár rajzszakkörének tagjai. Több külföldi és hazai kiállításon szerepeltek már munkáikkal, és mindenhol dicsérték ügyességüket, tehetségüket. Ezért aztán úgy döntöttek, hogy munkáikból kiválogatnak egy vándorkiállításra valót, s az anyagot bemutatják az ország művelődési házaiban. A vándorkiállítás első állomása a szolnoki Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ volt.

HOFFNUNG ZENEKAR

Íme a karikatúrákból összeállítható zenekar újabb tagja. Vágd ki és tedd a többi mellé!

A MŰVÉSZET ÉLETFÁJA 7.

Szinyei Merse Pál: Majális

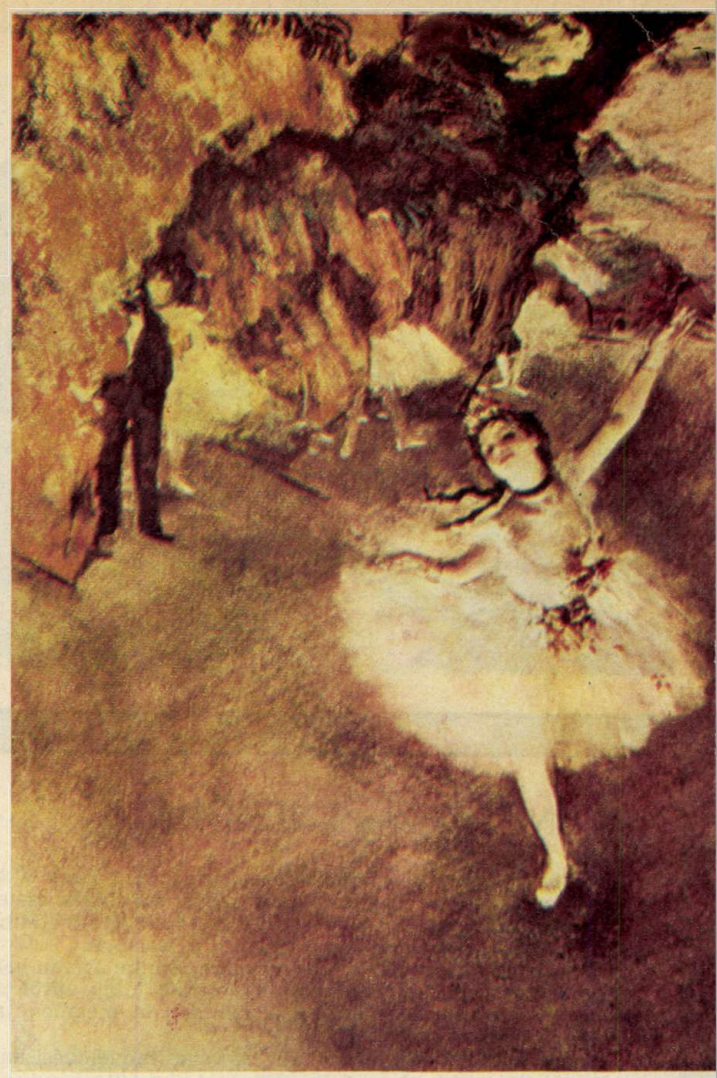

Edgar Degas:
Táncosnő a színpadon

A századfordulón
keletkezett
művészeti irány
a természet, s ezen belül
a pillanat művészi
élményének
megragadására
törekedett.
Azoknak a francia
festőművészeknek
a törekvése volt,
akik a párizsi kommün
bukása után a hivatalos
kormányzattal
semmiféle rokonszenvet
nem érezve,
de a forradalomból is
kiábrándulva
a festészet
és a látvány
összefüggéseit kutatták,
ám a gondolati
tartalom iránt
közönyösek voltak

Claude Monet:
Impresszió a felkelő nap

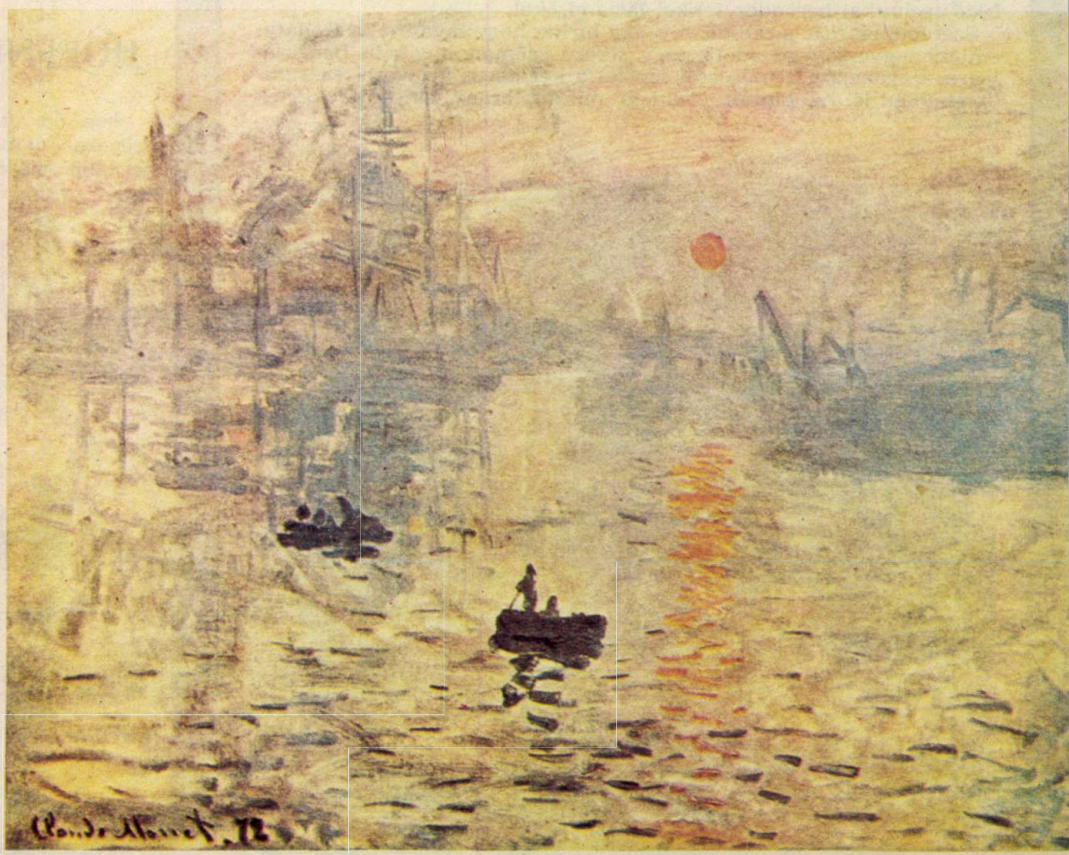

IMPRESSZIONIZMUS

A XIX. század hetvenes éveiben jelentkező új irányzat az impreszszionizmus, valóságos közbotrányt okozott. A romantikus Delacroix és a realista Courbet képei is felháborították a közvéleményt, de ehhez az új felzúduláshoz képest az szinte csak csöndes viszolygásnak nevezhető.

Normálisak ezek? — kérdezték gúnyos kacajjal a magukat értőnek tartó urak és polgárok, s az impresszionisták első bemutatkozó kiállításán fütyült, dohogott és durva megjegyzéseket tett a közönség. Ezek nem tudnak festeni! Ezek a szélhámosok szétfolyó pacnikat és tarka színfoltokat kennek a vászonra! Hülyének néznek bennünket? — morajlott a közvélemény.

Lila fákat festettek

Nézzük hát, kikből is állt ez az úgynevezett „szélhámos" impreszszionista társaság? Renoir, Pissarro, Degas, Manet, Sisley és Claude Monet. Micsoda márkás nevek! Ma már tudjuk és a századforduló polgára is hamarosan rájött, hogy valamennyien a képzőművészet kiemelkedő egyéniségei voltak, de akkor, jelentkezésük idején bizony nem arattak sikert, mi több, őrülteknek tartották őket. Őrülteknek, akik megszegve a festészet elemi szabályait, lila fákat festettek, sárga égboltot és uram bocsá' piros folyót.

Mit is akartak és miben hittek a minden eddigi látszólagos törvényt felrúgó impresszionisták? Rádöbbentek arra, hogy a természet sohasem mozdulatlan, sohasem állandó, hanem mindig minden mozgásban van, változik. A levegő szüntelenül áramlik, remeg, feloldja a tárgyak körvonalait, összemossa a felületeket, s a szín voltaképpen a fény felbomlásának tüneménye. A festőnek tehát úgy kell felrakni a vászonra a színeket, hogy azok a szemlélőnek optikai örömélményt adjanak. Az impresszionistákat nem érdekelte a képen megjeleníthető gondolat, nem akartak művészetükkel politikai hitvallást kifejezni, a festészet számukra az ecset nyomán felszabaduló világos, derűs, napfényes színélményt jelentette. Nézetük szerint a művészet önmagáért a művészetért van (L'art pour l'art, ejtsd: lár pur lár) tehát nincs jelentősége a témának, száműzessék az emelkedett festői beállítás, csak a fény felbontásának tüneménye, a szín uralkodjék, csak azt mutassa, amit a pillanatnyi benyomás (impresszió) hatására a festő a vibráló levegőben feloldódott látványból észlelt.

Figyeld meg Pissarro: „Falusi kislány a fűben" című festményét! A táj fényfoltjaiban szinte elmosódik a törékeny test, mintha a lány a természet színekben megjeleníthető része lenne. Renoir: „A hinta" című képén is észlelheted a fényfoltokat, a színek mozgalmas zsibongását, a levegő remegését, s ugyanezt a tarka fényjátékot fedezheted fel Szinyei Merse Pál híres „Majális" című képén is. Szinyei anélkül, hogy közvetlen kapcsolatot tartott volna fenn a franciákkal, meg tudta valósítani a maga sajátos impresszionista színvilágát, méghozzá olyan szinten, mint korának európai legkiválóbbjai.

Cézanne kaput nyit

A XIX. század végére egész Európát meghódította a színeket merészen feldúsító új irányzat. Az impresszionizmus talaján érlelődtek azok a nagyhatású festői megoldások, amelyek olyan nagy tehetségek ecsetje nyomán bontakoztak ki, mint Vincent van Gogh és Paul Gauguin. Ők az impreszszionizmuson túllépve, teljesen egyéni arculatú és meghökkentően új festészetet alakítottak ki. És élt ebben a mozgalmas korszakban egy nagy francia festő, akinek munkásságával új időszámítás kezdődött a képzőművészet történetében.

Ami a középkor után Giottóval elkezdődik, s folytatódik a reneszánszon, a barokkon, a klasszicizmuson keresztül, a romantikán és a realizmuson át a XIX. század végéig, az a hatalmas művészettörténeti időegység Paul Cézannenal zárul, illetve vele kezdődik a modern képzőművészet, a szakadatlan harcok, a nyers viták, a tomboló „izmusok" kora.

Cézanne (Szézán) egy idő után szakított az impresszionistákkal, mert úgy vélte, hogy a tárgyak formája épp oly fontos lehet, mint a színük, s a kettős feladat tökéletes megoldását keresve rátalált geometriai alakzatokra. Mert vibrálhat a levegő, változhatnak a színek a fény hatására, a gömb azért mindig gömb marad, a henger henger, a téglalap pedig téglalap. És Cézanne fölfedezte, illetve kibontotta a természet — látszólag — szabálytalan formáiból a mértani testeket s ezzel, képeinek szerkezetét olyan szilárddá tette, mint egy építményt. Munkássága rajtköve lett a XX. századi modern irányzatok versenyfutásának, az úgynevezett avantgardnak, ami az új művészeti irányzatoknak összefoglaló elnevezése. A fogalmat az első világháború előtt és alatt fellépő mozgalmakra alkalmazták, amelyekkel a következő befejező részben ismerkedhettek meg.

Magyar Katalin

Pissarro: Falusi kislány a fűben

Renoir: A hinta

Az emberi kéz nem mindig jelent veszélyt

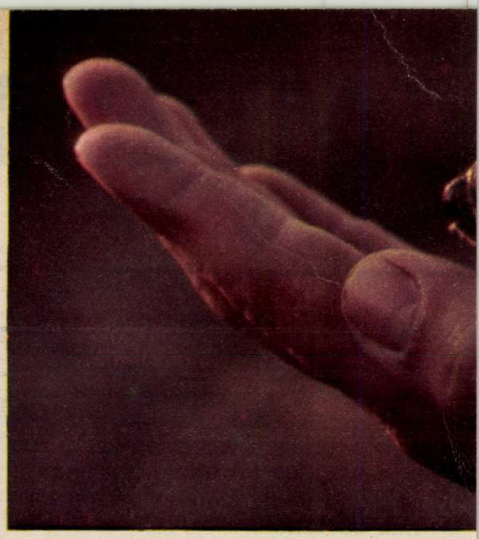

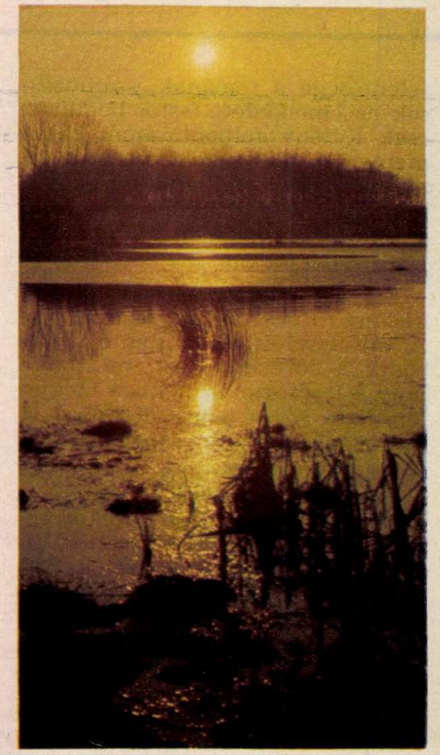

A táj szépségéért, romantikájáért is érdemes megállni pár pillanatra

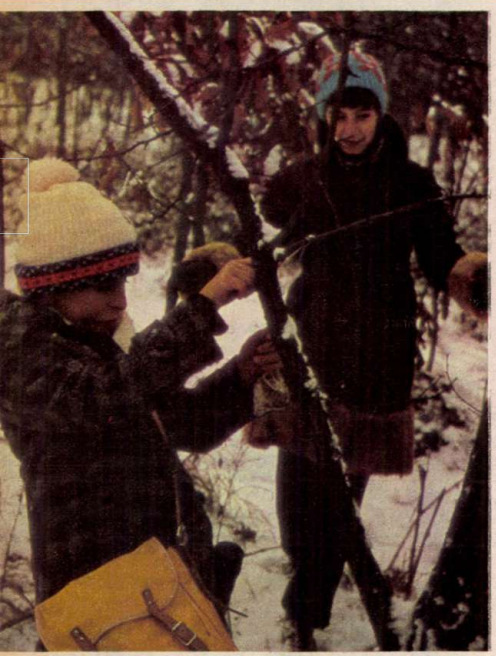

A madarak karácsonya az erdőben. Sok fára jut az eledelből

A hidegben persze nem csupán a madarakra kell gondolni...

Kikiáltom mindenkinek: itt a legjobb madárnak lenni!

A két varjú, mint valami lelátóról, úgy leste az öreg almafa tetejéről a tornyospálcai iskola udvarát. Nem zavarta őket a gyerekek kiabálása. Még akkor sem emelték szárnyaikat, amikor az eltévedt hógolyók a csőrük előtt süvítettek el. Meg sem várva, hogy becsukódjanak az osztálytermek ajtajai, kifeszített szárnnyal ereszkedtek le a fáról. Odabillegtek a terített asztalhoz. Fél éve sohasem késnek el a tízóráiról!

— Nézd már, biceg! — kiáltott fel Pataki Béla. — Meglőtték. Ez nem a mi falunkból való! Tornyospálcán nincs csúzlija senkinek.

Ha volna, reszkethetne a tulajdonos. A természetvédelmi és madártani bemutató szakkör tagjai elől nem bújkálhatna sokáig. Vannak már vagy százötvenen, alsósok, felsősök, vegyesen. No, és a szakkörvezető, Agárdy Sándor. Ha tehetik, kint barangolnak a szénazsáton, a kotyorban, vagy a ricsikai erdőben.

Igaz, nehéz becserkészni, megfigyelni az állatokat, de annál izgalmasabb a feladat. Megérzik a szeretetet, a gondoskodást, de bizalmatlanok maradnak mindig. Tudja ezt Vaczik László is, aki még csak ötödikes, de a nemrég kapott távcsövével

Madarak Tornyos

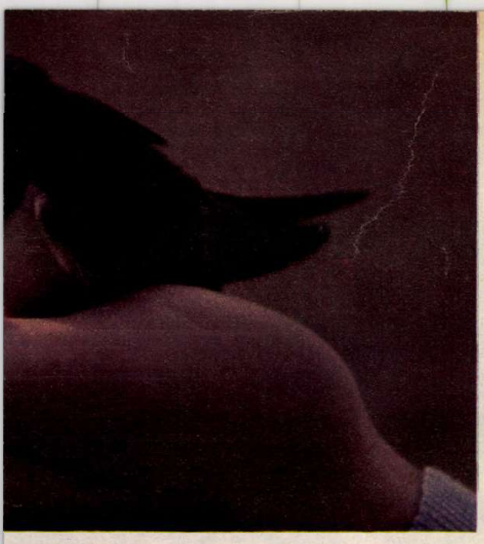

Meggyógyultam! Repülök vissza az erdőbe!

A „babona hordozója", a bagoly sem ritka ma már ezen a környéken

már két vadászó karvalyt, egy gatyásölyvet és tucatnyi fácánt fogott be jó megfigyelhető távolságba. A beszámolójáért meg kapott egy UMSZ-ot. Ez pontosan olyan, mint amikor a jó jegyekért a szülők megtoldják a zsebpénzt egy tízessel. Az UMSZ-t. Ez pontosan olyan, mint saját pénzegysége. Egyszerű palaszegből készült, de haszna van, mert madáretető kihelyezésért, megfigyeléséért, természetvédelmi beszámolóért, tehát csupa hasznos dologért lehet szerezni. Év végén aztán az UMSZ beváltható könyvekre.

Akadnak olyan érdekes helyzetek,

álcán

Madarak Tornyospálcán

amikor a megfigyelés lehetősége szinte az ölébe pottyan a gyerekeknek. Pontosabban: nem pottyan, hanem úszik.

A cigánygödör „réme"

Petykó István és Dudics Tibor, a cigánygödör néven ismert csapadékgyűjtő területén próbálgatták horgászszerencséjüket. Már kezdték úgy érezni a dolgot, amikor egy fekete bundájú kutya nagyságú állat úszott feléjük. Mindent eldobva menekültek. Messziről nézték, amint a vidra — mert az volt —, két nádtorzs között komótosan kikászálódott a vízből. Ilyet sem láttak idáig! A két hetedikes azóta visszajár — kémlelni a vizet.

S közben azt is megfigyelhetik, nem szennyezett-e a tó. Régebben megtörtént ugyanis, hogy a kotyort belepte az olaj. Valaki egyszerűen beleengedte a fáradtolajat. A gyerekek az utolsó pillanatban vették észre a fojtogató veszedelmet: egyetlen béka élte túl a pusztulást. A szakkör egyedül képtelen volt megoldani a tó tisztítását. A tanács és a termelőszövetkezet mentette meg a helyzetet. Ma már a ritka, vöröshasú unkából is él néhány a területen.

A gólya is tudja...

Az emberi butaság miatt — mesélik a tornyospálcai úttörők — sajnos, sokat szenvednek az állatok. A baglyokról még mindig él a babona, miszerint halált hoznak a házhoz. Kegyetlenül pusztítják, kínozzák a szerencsétlen madarakat. Ha ilyen esetről hallanak a szakkörösök, azonnal működésbe lép a riadólánc. Így sikerült megmenteni az egyik ház bontásakor egy szép gyöngybaglyot. Szerencsére egyre kevesebb szükség van ilyen „tűzoltó" munkára. Tornyospálcán az egész falu szemlélete megváltozott, mióta látják a gyerekek természet- és állatszeretetét. A holló is letelepedett itt és az északról délre vonuló kissólyom is szívesen száll meg néhány napra a község környékén.

Mondják, hogy az állatok tudják, hová kell építeni fészküket. A biztonságot nyújtó helyeket keresik. A környék egyetlen gólyapárja a szakkörvezető háza előtt álló villanyoszlopra rakott fészket.

Koncz Dezső
Fotó: Agárdy Sándor

COUNTRY ÉS A MI VIDÉKÜNK

Nem fütyülnek a golyók, nem nyerítenek a paripák, nem köröznek keselyük az égen. Az ember mégis a vadnyugaton érzi magát, amikor a 100 Folk Celsius zenéjét hallgatja. Eredeti, hamisítatlan countryt játszik az együttes, igazán magas, talán még jó néhány amerikai zenekart is meghazudtoló színvonalon.

Pedig nem így kezdte a 100 Folk Celsius. Az 1976-ban alakult zenekar először a kelet-európai népzene kutatásával, feldolgozásával, versek megzenésítésével próbálkozott. Mérsékelt siker fogadta kezdeményezésüket, ilyen és hasonló együttesekből már eléggé sok működött Magyarországon, úgyhogy a tervezett nagy áttörés nem hozta meg a várt eredményt. Ekkor fordult az amerikai fehér népzene, a country felé a 100 Folk Celsius, ezt a műfajt a maga eredeti hangzásában először szólaltatva meg hazánkban. Játszott már más együttes is countryt, például a Fonográf, de akkor ebben a zenében az volt a különös, hogy Kelet-Európára jellemző hatások is vegyültek, nem is beszélve a szövegekről, amelyek csak a mi viszonyainkra érvényesek, csak a mi világunkban hitelesek. A 100 Folk Celsius dalaiban viszont gyakran előfordultak, esetleg vissza is köszöntek olyan motívumok, amelyek hazánkban csak a különlegesség, a másság erejével hatottak.

Dördültek a koltok, a holdfény ezüstösen csillant meg az Ohio vizén, feltűnt a bájos, szőke Mary is — mindez olyan távolinak tűnhetett. Pedig a második áttörés kísérlete meghozta a sikert. Lehet, hogy pont ez a másság, egy messze levő, ismeretlen világ zenei és szövegi megidézése irányította a reflektorfényt a zenekarra. Szerepeltek a televízióban, a rádióban, felléptek a hazai country-fesztiválokon, s tavaly megjelent első nagylemezük is. A fekete korong alapján úgy tűnik, mintha lassan-lassan „hazaérkeznének" végre, a vadnyugati csavargóromantika dallamvilágát például az „Amikor Szekszárdra készültem" című felvételükön próbálják meghonosítani. Ha a lemezt a harmadik áttörési kísérletnek tekintjük, akkor ez is sikert hozott, erősen megnőtt Orbán Józsefék népszerűsége. A zene igazán kitűnő, a szövegek fordulatosak, remek csattanókkal, poénokkal viditják fel a dalok hallgatóit. Felvillan egy pillanatra a lakótelepek rideg világa is, de ez a szám, akár a többi is, kedvesen, érzelmesen, humorosan fejeződik be. Problémák nincsenek, a közönség pedig jól szórakozik, s ez lehet a népszerűségük titka.

S. F.

Fotó: Karasz Lajos

100 FOLK
CELSIUS
PAJTÅS
LEVI'S

CSALÁDI KÖR

Teljesen átlagos ismerősünk, teljesen átlagos történetét legutóbb ott hagytuk abba, amint éppen energiát adott le egy edzőteremben. Viszont ennek kapcsán fény derült arra a meglepő tényre, hogy ezek a szóbanforgó energiák — a Napból származnak.

Ami a történet hátralevő részét illeti, az továbbra is nélkülözni fogja a hátborzongató szenzációkat, de azért reméljük, hogy egyké érdekes felismeréshez megint hozzásegít majd.

*

Tehát vége az edzésnek, és mindennapi barátunk megtér szerettei körébe. Ismerős arcok, ismerős tárgyak, ismerős szavak. Jó itthon. A közmondás szerint a legjobb, márpedig a közmondások sok-sok generáció tapasztalatain alapulnak, úgyhogy lehet bennük valami.

Szó, ami szó, van valami bizsergetően megnyugtató abban, hogy az ember egy időre „kivonulhat" a világból, és meghitt családi körben fesztelenül elnyúlhat egy fotel mélyén. Remek találmány, az ember legszívesebben hálát adna a . . .

Kinek is?

No, ez érdekes kérdés, az érdekes kérdéseken pedig érdemes eltűnődni kissé. Hogyan alakult ki, honnan származik a mai otthon, a mai család megnyugtató intézménye? Ráadásul most időnk is van rá, hiszen magunk vagyunk. Családi körben . . .

*

Hogy az elején kezdjük, a család egyáltalán nem egyidős az emberrel. Az állatvilágból való kiemelkedéshez ugyanis tágabb csoportosulásra, nagyobb közösségre volt szüksége. Ezt a döntő lépést csak a horda közössége tehette meg.

*

A család legelső megnyilvánulási formájában tehát meglepően népesnek bizonyult. Gyakorlatilag tagja volt mindenki, aki a hordához tartozott. Ez a csoportházasság túl sok meghittséget ugyan nem biztosított, a természet erőivel szemben akkor még tehetetlen ember fennmaradását azonban biztosította, és azért ez sem megvetendő eredmény. Természetesen az a körülmény, hogy a hordán belül elvileg mindenki mindenkinek házastársa lehetett, egyáltalán nem jelentette azt, hogy ez a gyakorlatban is így volt. Mindössze arról van szó, hogy a hosszabbrövidebb időre szóló párkapcsolatokat nem szabályozták társadalmi megkötöttségek.

Az első, valamennyire is szabályozott családforma az úgynevezett vérrokonsági család volt, és a lehető legkevésbé hasonlított ahhoz, amit ma ideális családmodellnek elképzelünk. Lényegében még ez is csoportházasság, azzal a különbséggel, hogy az egyes házassági csoportok az egyes nemzedékek szerint elkülönültek egymástól. Férj és feleségnek számít tehát az összes nagypapa és nagymama, az összes apuka és anyuka, az összes fiú és lány.

Hogy ez erkölcstelen? Mai szemmel nézve kétségkívül az. De mint Marx írja: „Az őskorban feleség volt a nővér, és ez volt az erkölcsös." Sokkal helyesebb tehát ha azt mondjuk hogy a családnak ez a formája célszerűtlennek bizonyult a létért folyó küzdelemben. A vér szerinti rokonok kapcsolatából származó utódok többsége ugyanis mind testileg, mind szellemileg életképtelen. Ez pedig több generáción keresztül ismétlődve végül a közösség pusztulásához vezet. A vérrokonsági család tehát azért szűnt meg, mert azok a törzsek, amelyek a nővéreket és fivéreket kirekesztették a „házasságból", életképesebbnek bizonyultak.

*

De fogjuk rövidre a dolgot. A mai család kialakulásának története nem más, mint annak az eredetileg az egész törzset magába foglaló körnek az állandó szűkülése, amelyen belül a két nem között házassági kapcsolat jöhetett létre. A házassági tilalmak sokasodása mindinkább lehetetlenné tette a csoportos „menyegzőket". És ami az emberré válás kezdetén még elképzelhetetlen volt, az egyre inkább törvénnyé vált: a társadalmi fejlődés, a munkamegosztás mind magasabb szintje létrehozta az egy férfi és egy nő házasságán alapuló, úgynevezett monogám családot.

És nagyjából ezzel egyidőben bekövetkezett — hogy Engels szavaival éljünk — „a női nem világtörténelmi veresége" is. A csoportházasság minden formájában ugyanis az anyáé, a nőé volt a vezető szerep. Azon egyszerű oknál fogva, mivel az utód származását illetően kizárólag az ő személye volt biztos. A származás kérdése pedig az anyagi javak egyre fokozódó felhalmozásával egyenes arányban vált egyre fontosabbá. Mert egyre gyakrabban vált szükségessé annak eldöntése, hogy — ki legyen az örökös?

És miután a munkamegosztás révén az anyagi javak mindinkább a férfi kezében összpontosultak, egyszeriben fontossá vált az apa személyének megállapítása. Erre pedig csak a

ENDRŐDI ISTVÁN RAJZA

CSODÁLATOS SEMMISÉGEK

monogám házasság keretei között van mód, amelyben egy-egy házasságon kívüli „ártatlan kaland" már csak a férfi számára válik bocsánatos bűnné. A feleség pedig éppúgy a férj tulajdonává válik, mint a vagyon, a munkaeszköz... vagy a rabszolgák.

A nők egyenjogúsága tehát — amelyet ma már természetesnek tekintünk — igen hosszú és még napjainkig sem teljesen befejezett küzdelem eredménye. És csakis az ilyen, teljes egyenjogúságon, kölcsönös tiszteleten és szeretetten nyugvó családi kör biztosíthatja azt a bizsergetően megnyugtató légkört, ahová az ember egy időre visszavonulhat a világból, és ahol olyan fesztelenül elnyúlhat egy fotel mélyén, ahogy azt egészen hétköznapi barátunk teszi az elején.

*

És ezzel egy átlagos ember átlagos hétköznapjának — több folytatáson keresztül bemutatott — átlagos történetének végére értünk. Ha közben olyasmikről is szó esett, amire az átlagos hétköznapokon talán nem mindig gondolunk, azért a minket körülvevő világ a „felelős", amelyben az anyagi törvények csodálatosan összekötik egymással a látszólag legkülönbözőbb jelenségeket is. Amelyben ugyan nincsenek csodák, de olyan dolgok sem léteznek, amelyeket semmiségeknek tekinthetnénk...

Cser Gábor

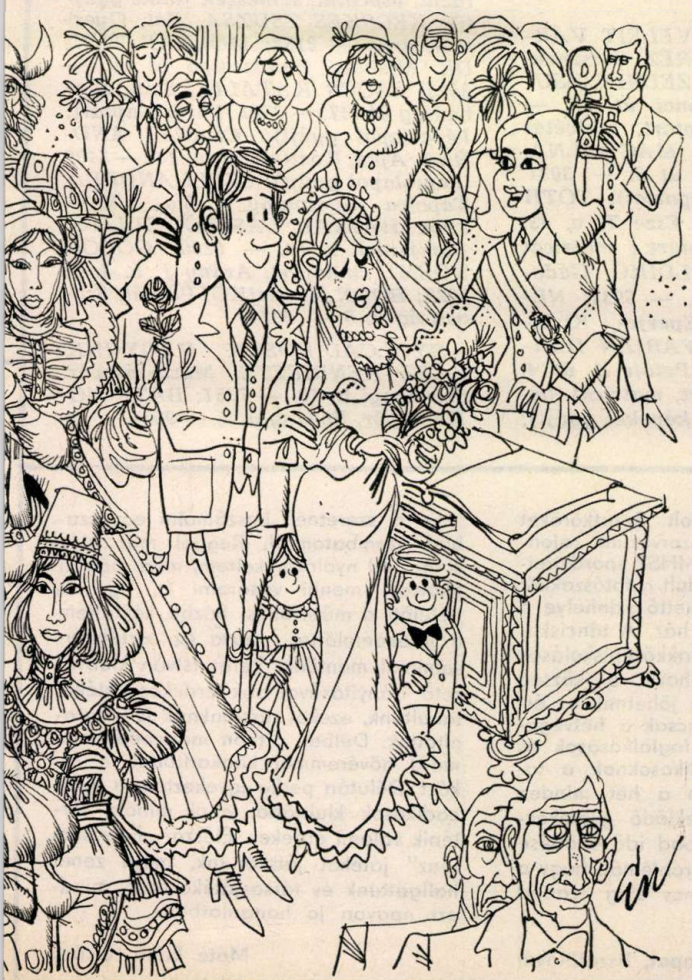

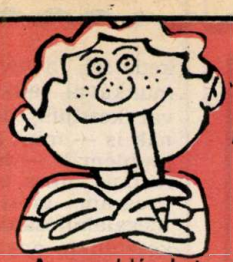

MATEMATIKAI FEJTÖRŐ

A megoldásokat az Országos Pedagógiai Intézetbe küldjétek Novák Lászlóné tanárnőnek. Címe: Országos Pedagógiai Intézet, Budapest, Gorkij fasor 17–21. – 1071. A borítékra a neveteken, osztályotokon és lakcímeteken kívül írjátok rá: „Pajtás feladatmegoldó verseny". Beküldési határidő: március 31.

I. kategória (5–6. osztály)

1. Az egyik általános iskolában a maximális osztálylétszám 30. Járványos megbetegedés miatt sokan hiányoznak. A három 6. osztályban a jelenlévők átlaga mindössze 17. Az egyik 6. osztályban a jelenlévők száma megegyezik az átlaggal, tehát éppen 17. Lehet-e, hogy valamelyik osztályban mindenki hiányzik?

2. a) Hány olyan 100-nál kisebb természetes szám van, amelyikre igaz az, hogy öttel és héttel nem osztható? b) Hány olyan van ezek között, amelyik hárommal sem osztható?

3. P, Q, R, S, U, T, egy szögestábla pontjai. Hány különböző (nem egybevágó) hatszög van, amelynek csúcsai az adott P, Q, R, S, T, U pontok?

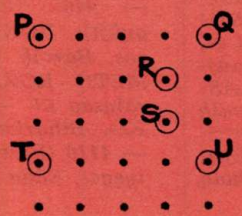

4. Kati 10°-os szöget szerkeszt. A szög egyik szára mellé egy gyufaszálat tesz úgy, hogy annak egyik vége a csúcsban van. A másik végéhez újabb gyufaszálat illeszt, aminek egyik vége a másik szárnál van. Ennek a gyufaszálnak a szabad végéhez újabb gyufaszálat csatlakoztat úgy, hogy annak végei is a különböző szögszárakon vannak. (Az első két gyufaszál elhelyezését mutatja a rajz.)

Hány gyufaszálat tudott ilyen módszerrel egymáshoz illeszteni?

Kati később másmilyen, de azért egyenlő hosszúságú pálcikákkal próbálkozott. Annak hosszúságát nem árulta el nekünk. Meg lehet-e mondani, hogy azokból hányat tudott a szögszárak közé illeszteni?

II. kategória (7–8. osztály)

1. 111+333+555+777+999= Ebben az összeadásban hat számjegy helyére úgy írj 0-át, hogy az összeg 1111 legyen!

2. Két szám legnagyobb közös osztója 5, legkisebb közös többszöröse 660. Melyik lehet ez a két szám?

3. Háromféle mozaikkövecskénk van. Négyzetek, szabályos háromszögek, szabályos hatszögek. Mindegyiknek 2 cm az oldala. (Ilyenek a játékboltokban kapható mágnesen mozaikjátékok, azzal a különbséggel, hogy azok 1 cm-es oldalhosszúságúak.) Ezekből úgy építhetünk alakzatokat, hogy minden új mozaiknak valamelyik éle a már lerakottaknak valamelyik éléhez csatlakozik. Így például ilyen tizenkétszöget építhetünk:

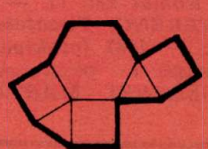

Lehet-e három-, négy-, öt-, hat-, hét-, nyolc-, kilenc- és tízszöget építeni ezekből a mozaikokból? Amelyiket lehet, azt rajzold le, hogyan! (Mind a háromféléből akárhányat felhasználhatsz.)

4. A 3. feladatban szereplő három-, négy-, ..., tízszögekből melyiket lehet a) csupa négyzetből; b) csupa szabályos háromszögből; c) csupa szabályos hatszögből megépíteni? Rajzold le most is a megépíthető sokszögeket!

Mit üzen a Pajtás?

CSAPATA munkájáról írt beszámolót Vaniga Zsuzsa (Salgótarján, Kemerovo krt. E/10. — 3100). Említed, hogy csapatvezetőtök megdicsérte az úttörőtanács-ülésen az Ifjú Politikusok Körét aktív munkájukért. Írjál bővebben a csoport munkájáról, s ha lehet, küldj egy fekete-fehér fotót is, amely munka közben készült róluk.

ŐRSE ÉLETÉRŐL számolt be Konkoly Gabriella (Jászberény, Varga u. 27. — 5100). „Mi gyakran tartunk őrsi összejövetelt, ami nem rendetlenkedéssel, hanem jókedvvel végzett munkával telik el. Tréfával, mókával kezdjük, de komolyabb témáknak is — mint például a magatartási problémák — helyt adunk. A fegyelemmel nincs baj, aminek titka a jó program. Most például a CIMEA megalakulásának 25. évfordulójára készülünk, anyagot gyűjtöttünk, rajzoltunk, olvastunk hozzá." Ügyesen vezeted az őrsöd. A jövőben is találj ki minél érdekesebb programokat, hogy élményszerű legyen az úttörőélet az őrs tagjai számára.

ÍRTAM EGY KÖNYVET — olvastuk Kapitz Tibor (Zsámbok, Tavasz u. 30. — 2116) levelében, és rajta kívül még számtalan levélben fordultok hozzánk ezzel a kéréssel: hova küldjem a regényemet?

Az, hogy valaki könyvet ír, hasznos elfoglaltság, mert töri a fejét a cselekményen, mozgósítja fantáziáját, gyakorolja a fogalmazást. De ne gondoljatok kiadásra, elégedjetek meg azzal, ha társaitok, szüleitek, tanáraitok érdeklődéssel elolvassák műveiteket. Rövidebb lélegzetű műveitek közül a sikerülteket bemutatjuk Alkotókörünkben.

AZ ÁLLATOK VISELKEDÉSE mindennél jobban érdekli Kárász Gábort (Szeged, Majolika u. 30. — 6723). Olvasd el Konrad Lorenz Salamon király gyűrűje című könyvét. A híres tudós élményszerűen ír a házában élő állatokkal való társalgásáról, viselkedésükről, szokásaikról. Keresd a könyvtárban a könyvet!

Leveleznénk! Válaszolj!

HATODIKOSOK ÍRJANAK! JAKAB JUDIT, Igal, Ady u. 18. — 7275; SZABÓ EMÍLIA. Kisszállás, Felszabadulás u. 69. — 6421; PÁL ANDREA, Szank, Jókai u. 6. — 6131; TAKÁCS MARIANNA, Tarcal, Fő út 70. — 3915; TOKAJI ANNAMÁRIA, Tarcal, Kinizsi u. 15. — 3915; LITAUSZKI ENIKŐ, Dorog, Goethe út 5. — 2510; BENCSIK JÓZSEF, Karcag, Bercsényi u. 42/a. — 5300; ANDRÁS ZOLTÁN, Üllő, Kisfaludy út 44. — 2225; TESINSZKI RITA, Dunaújváros, Római krt. 11. — 2400; LASKAI FERENC, Tiszatelek, Kossuth út 171. — 4487 (csokipapírt, matricát, naptárt, posztereket gyűjt); JÁSZBERÉNYI MÁRTA, Miskolc, Vologda 16. — 3525; BARTA TAMÁS, Ócsa, Kisfaludy u. 1. — 2364; KRASNYÁNSZKI HAJNALKA, Szigetbecse, Petőfi u. 8. — 2321; MOLNÁR ERZSÉBET, Dabas, Nyárfasor u. 75. — 2371; FÜLÖP ZSOLT, Markaz, Felszabadulás u. 29. — 3262; SARLÓS MÓNIKA, Kiskunfélegyháza, Ságvári u. 1/a. — 6100; ENDRÉSZ MARIANNA, Szendehely, Dózsa Gy. út 11. — 2640.

HETEDIKESEK LEVELEIT VÁRJUK: BITTMANN TERÉZ, Csesznek, Vár út 28. — 8419; ZELNIK ZSUZSA, Jobbágyi, Losonci út 27. — 3063 (képeslapot, naptárt, szalvétát gyűjt); KOVÁCS MAGDOLNA, Zagyvaszántó, Ady E. út 3. — 3031 (szereti a zenét, a sportot); TÓTH GIZELLA, Rakamaz, Esze T. u. 43. — 4465 (kártyanaptárt , matricát gyűjt); HORVÁTH ILDIKÓ, Gádoros, Bartók B. u. 23. — 5932; NÉMETH ROZÁLIA, Eperjes, Kiskirályság 61. — 6624; FÁBIÁN ILDIKÓ, Biharkeresztes, Petőfi S. út 4. — 4110 (kártyanaptárt, matricát, bélyeget, Edda és Hair képeket gyűjt); SOÓS JUDIT, Gyömrő, József A. u. 29. — 2230 (képeslapot gyűjt); BORSOS ANDREA, Esztergom, dr. Kortay I. u. 4. — 2500 (képeslapot, matricát gyűjt); RÉVÉSZ KATALIN, Fót, Vas Gereben u. 12. — 2151; VERES ANDREA, Mezőpeterd, Bem u. 34. — 4118; BÓRA ANNAMÁRIA, Törökszentmiklós, Vörösmarty u. 72. pf. 38. — 5200 (szeret olvasni, zongorázni, táncolni, színészek fotóit gyűjti); KECSKÉS ZSUZSA, Fót, Gyermekváros — 2153; MOLNÁR TÜNDE, Miskolc, Bandzsalgó út 20. — 3525; SZŰCS KATALIN, Szín, Szabadság út 117. — 3761 (kártyanaptárt, képeslapot gyűjt); CSÁNYI ANDREA, Ajka, Kosztolányi u. 2/a. — 8400 (képeslapot gyűjt); SZELI ANDREA, Tapolca Alkotmány u. 5/a. 3./8. — 8300; HAJNAL LÁSZLÓ, Kiskőrös, Damjanich u. 64. — 6200; GÖRÖG NOÉMI, Budapest, Arany J. u. 3. — 1029; BODNÁR ENIKŐ, Perbál, Szabadság u. 5. — 2074.

NYOLCADIKOSOK VAGYUNK: KÁSZ HENRIETTE, Mázaszászvár, Széchenyi u. 10. — 7351; BATA NÓRA, Győr, Pogány u. 3. — 9024.

A szabad szombat — nálunk

Csapatunkban — a tiszaföldvári József Attila Úttörőcsapatban — is igyekszünk minél színesebbé tenni a szombatokat. Színházlátogatásokat szervezünk a szolnoki Szigligeti Színházba, sokan vásároltunk Lehotay bérletet, ami 7 előadásra szól. Az első előadás Csehov Ványa bácsi című darabja volt. Sportköröket és kirándulásokat is szervezünk rajonként, sokan járnak az MHSZ sportköreibe lőgyakorlatra. Beindult a fotószakkör és a tánciskola, mindkettő színhelye a belterületi művelődési ház. A tánciskolát a 7–8-osok és a szakközépiskolások részére szervezték, ahova a község mindhárom iskolájából jöhetnek az érdeklődők. Persze, nemcsak a hétvégeken vannak szakköri foglalkozások és előkészítők a nyolcadikosoknak a továbbtanulásra, hanem a hét minden napján, tehát az érdeklődő gyerekeknek nem gond a szabad idő eltöltése sőt, inkább az jelent problémát, hogy a sok elfoglaltságtól nincs elég szabad idejük.

József Attila Úttörőcsapat, Tiszaföldvár

Én is szeretnék beszámolni egy szabad szombatomról. Reggel már elég korán, fél nyolckor keltem, mert még el akartam menni vásárolni is, ugyanis délelőtt a művelődési házba készültem a játékdélelőttre, ahova az osztálytársaimmal mentünk. Veres István klubvezető irányításával sok érdekes játékot tanultunk, ezeket társainknak is megtanítottuk. Délben otthon megebédeltem, majd nővéremmel kitakarítottuk a lakást. Délután pedig igyekeztem a nyolcadikosok klubjába, ahol mindig történik valami érdekes. Először „Fele sem igaz" játékot játszottunk, majd zenét hallgattunk és társasjátékoztunk, mindezt nagyon jó hangulatban.

Máté Erika, Okány

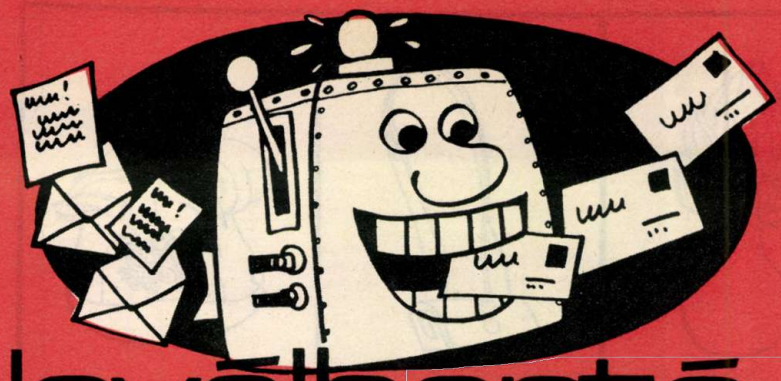

levélbontó

Gyere, énekeljünk!

Nemrégiben megjelent egy spanyol nyelvű daloskönyv Dél-amerikai gyermekjátékok és dalok címmel, a hazánkban élő chilei gyerekek részére. Hogy ne csak a spanyolul tudó gyerekek tudják énekelni ezeket az egyszerű, kedves dallamokat, Sulyok Gizella tanárnő magyarul írt szöveget néhány dalocskához. Ezek közül mutatunk be egyet.

Sulyok Gizella:

ENIKŐ

Ül a házban, cicomázva,
Párját várva Enikő,
Feljött már az esti csillag,
Ám a párja mégse jő.

Arca sápad, hideg rázza,
Végül így szól Enikő;
Vigye kánya, fene bánya,
Hogyha nem jő, üsse kő!

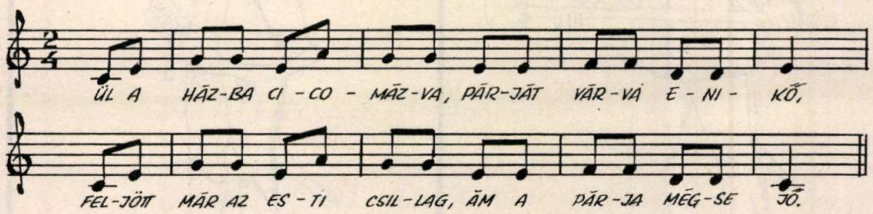

Kertbarátok Ácson

Ácsról, a 2. számú Általános Iskola kertészetéből jelentkezünk. A Pajtás hasábjain már többször olvastunk más iskolaszövetkezetek munkájáról, ezért szeretnénk mi is bemutatkozni. Kertészetünk két éve működik. Az első évben 6878 forintot termeltünk. A második évben ezt sikerült túlteljesítenünk, a múlt évi összeg 7300 forint. Nagy területen gazdálkodunk, egy részén fólia van, ami alatt mindkét évben paprikát termeltünk. A másik részen pedig egyéb növényeket. A bevétel tizenegy gyerek között oszlik meg, aszerint, hogy hány órát töltött aktív munkával, mennyi időre mondott le nyári pihenéséről.

Jantó Katalin
és **Brassó Beatrix**, Ács

Mondjunk valami újat!

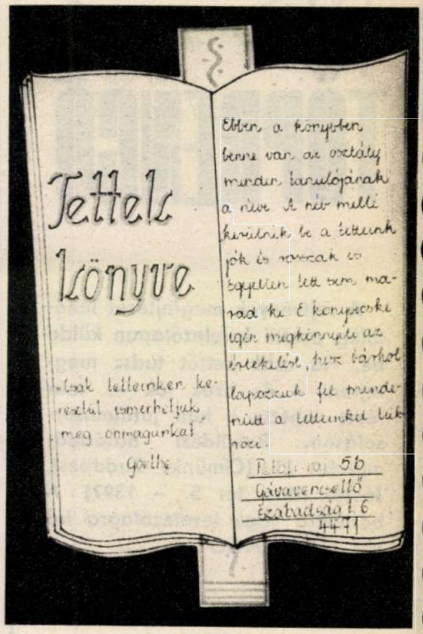

A gávavencsellői ötödikes Petőfi raj a Tettek könyvében tartja számon, ki milyen munkát végez az úttörőév során.

A Pajtásban olvastam

Már nem vagyok úttörő, de még mindig szívesen olvasom ezt a lapot. Eléggé meglepett a 83/5. számban megjelent Diszkó-alkonyat című cikk. Szerintem igenis van még jó diszkó. És kell, hogy néha „ereinkben zakatoljon a gitár", s „a dob a fülünkben verje a ritmust". Persze, kell a Duna-parti helyiségben a halk dzsesszzene melletti csendes beszélgetés is. De azt hiszem, a kettő megfér egymás mellett. Ha például megkérdezik azokat, akik voltak már Dévényi- vagy Cintula-diszkóban, mindjárt lázba jönnek és szívesen mesélnek élményeikről. Azt hiszem, hogy a jövő fiatalsága is igényli majd ezt a szórakozási lehetőséget, s nem ér véget egy-két év múlva az önök szerint vége felé járó „diszkóláz".

Paksi Andrea, Ács

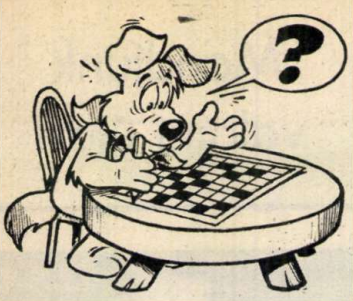

TÖPRENGŐ

A rejtvények megfejtését lehetőleg postai levelezőlapon küldd be. Ha csak kettőt tudsz megfejteni – és azok jók –, már részt vehetsz a heti jutalomsorsoláson. Beküldési határidő: március 21. (Címünk: Budapest, Jászai Mari tér 5. – 1397) A borítékra vagy levelezőlapra írd rá: „TÖPRENGŐ".

A 6. szám megfejtései

AZ X-TŐL: József Attila (C.) – KALAPOK: Az első sorban a 2. és a negyedik sorban az 1. – PETŐFI: Befordultam a konyhára (pipa), Anyám tyúkja (láda), Egy telem Debrecenben (fázós Petőfi) – BETŰMATEK: 3072+1245+2386+3297=10 000 – GYERMEKDAL: Lengyel László, Kodály-kórusmű. – HANGVERSENY: Igen, mert 1791-ben halt meg. – KI AZ?: Kudlik Júlia. – HAHÓÓ: Jobbra elfordítva a fák ágai között látható.

NYERTESEK

Az 5. szám rejtvényeinek megfejtéséért jutalmat kapnak: Illés Éva, Magyarbóly; Mecseki László, Siklós; Péntek Melinda, Sárvár; Stolmár Nándor, Tatabánya; Szendrei Ildikó, Sárospatak; Buglyó Zsolt, Debrecen; Kovács Anikó, Tatabánya; Kucsmik Andrea, Gyomaendrőd; Molnár Júlia, Balmazújváros; Séfel Mária, Magyarkeszi; Czeczey Béla, Balatonaliga; Lieli Mariann, Debrecen; Lénárt Zsuzsa és László, Csongrád; Majer Amanda, Hatvan; Varga Éva, Tiszakécske; Tasnádi Judit, Szeged; Varga Krisztina, Pápa; Rózsa Sándor, Keszthely; Szolga Beatrix, Balatonszabadi.

1

2

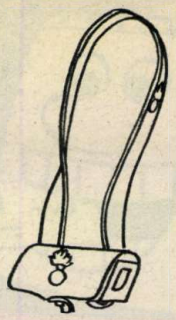

3

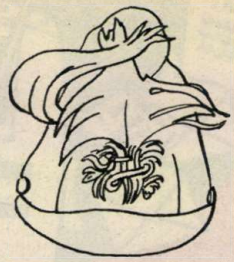

MIK EZEK? A morze-jelek segítségével megtudhatod, mi volt a nevük ezeknek a tárgyaknak, amelyeket 48-as katonák viseltek?

1 ||– – ·|· –·|· – – · –|– ·|· – – · –|–|– – –|· · ·||
||· – – –|·|· – · ·|· · · –|· · – · ·|– – · – –||

2 ||–|– – – ·|· – · ·|–|· · – · ·|– – · – –|–|· – – · –|· ··||–·–|·–||

3 ||– · ·|· –|– –|· – – –|· –|– ·|· ·|– – – –||–|· – – · –|
|– · · ·|– – –|· –|· ·||· · ·|· –|· – – ·|– ·|– ·|· – – ·|· – – –|· –||

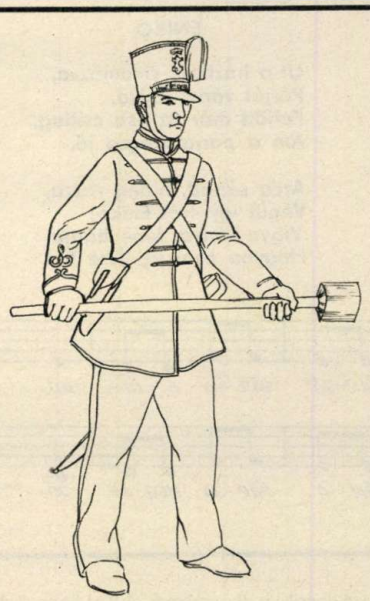

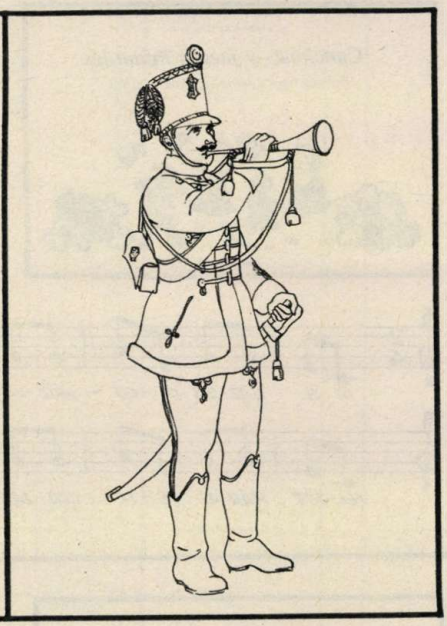

HONVÉDEK. E két 48-as honvéd közül melyik mondhatta azt: „Kávébarna az atillám, sárgák a gombjai, világoskék a nadrágom." És ezt: „Az egész ruhám világoskék, csak a zsinórzata fehér"?
Kérdésünk: Melyik fegyvernemhez tartozott az egyik, és melyikhez a másik?

BETŰREJTVÉNYEK

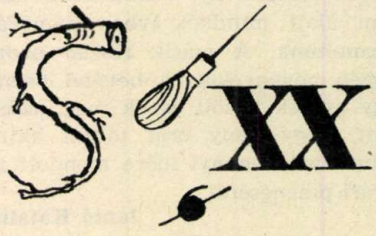

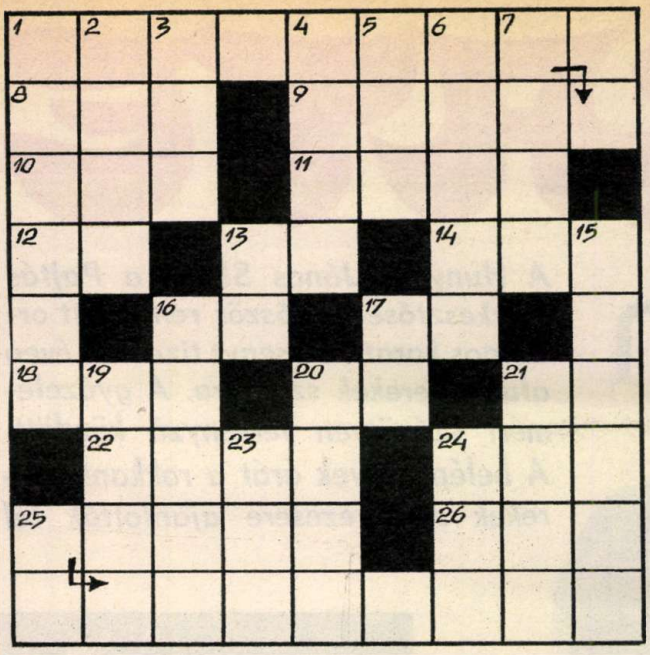

GYŐZTES CSATÁK. 1849 tavaszán a magyar honvédsereg több nagy csatában győzedelmeskedett az ellenség felett. A vízszintes 1., 14. és a függőleges 25. sorokban levő helységnevek győztes csatatereket juttatnak az eszedbe.

Vízszintes: 1. E falunál a honvédek szétkergették a császáriakat (a 8. kockában kettős betű). 8. Ritka férfinév. 9. Le kell puffantania (a vadat). 10. Az óra is ezt cselekszi. 10. O. R. D. G. 12. Finta Mátyás. 13. Kiejtett mássalhangzó. 14. Ipa betűi keverve. 16. Igekötő. 17. Oda-vissza: egyik szülő. 18. Lel betűi keverve. 20. Két betű az ábécéből. 21. Bíró egynemű betűi. 22. Amik az izmokat a csonthoz kötik. 24. Győztes csata helye. 25. Mellkast védő csont, betűcserével. 26. Rimiriben van!

Függőleges: 1. Tejtermék. 2. Híres színészünk keresztneve (Szirtes). 3. A matematikában használatos jel. 4. Késsel is vágható szürke fém. 5. Testünkhöz tartozik. 6. Ázsiai ország. 7. Ilyen lépcső is van. (Az első kockában kettős betű). 13. Azonos betűk. 15. Élelmiszeradag. 16. Beatles-tag. 17. Női köszönés. 19. Európai ország pénze. 20. Japán cég. 21. A XIII. században az ország bánja volt. 23. Híres költőnk. 24. Tengerben is van. 25. Guyon Richárd győzött ezen a helyen.

A MŰVÉSZET ÉLETFÁJA

(Ezeket a megfejtéseket külön levelezőlapon küldd be, legkésőbb március 20-ig. Az eredményhirdetést április közepén közöljük.)

1. Claude Monet egy híres templomot festett le. Vajon melyiket? A: a roueni katedrális? B: a párizsi Notre Dame-ot?

3. Seurat alkotásának „Fürdőzés" a címe. (Részlet a képből) Mi a festő keresztneve? A: Jean. B: Georges.

2. Pierre-Auguste Renoir festményének mi a pontos címe? A: Tavaszi zápor Párizsban, B: Az esernyők.

4. Szinyei Merse Pál: A hinta című festményét divatképnek nevezték. Miért? A: régies divatú ruhákat ábrázol? B: kora divatját festette meg?

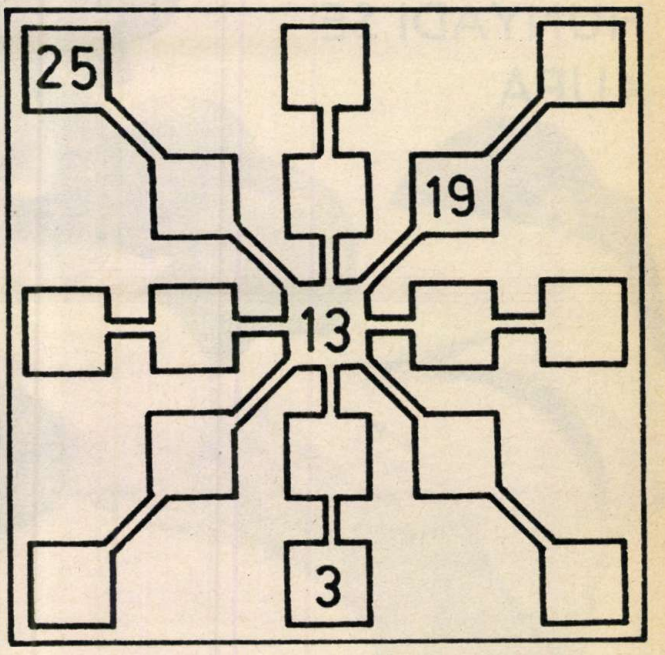

MELYIKET? HOVÁ? Írd be az üres mezőkbe az alábbi számokat úgy, hogy vízszintesen és függőlegesen, valamint a két átlóban lévő öt-öt négyzetbe kerülő számjegyek összege egyformán 65 legyen! A már beírt számok a helyükön maradnak. **1–5–7–8–9–11–12–14–15–17–18–21–23.**

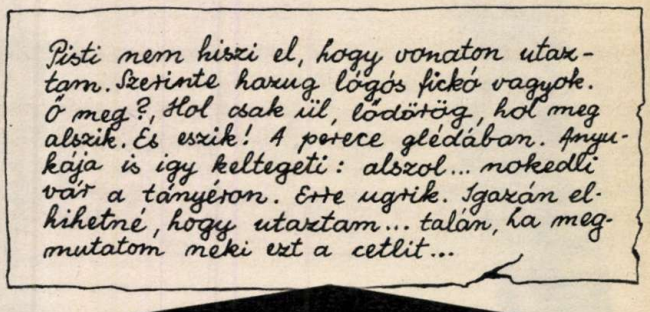

TALÁNYOS UTAZÁS. Ha Pisti figyelmesen olvassa ezt az írást, megtudhatja, hogy a barátja elutazott. Az is benne van a szövegben, hogy milyen állomások érintésével, hová utazott. Azt már gyerekjáték kitalálni, hogy hol szállt vonatra.

KARATE miniben

PAJTÁS — HUNYADI SE KUPA

A Hunyadi János SE és a Pajtás szerkesztősége először rendezett országos karate-versenyt tizenhat éven aluli gyerekek számára. A győzelemért százötven versenyző küzdött. A belépőjegyek árát a rokkant gyerekek segélyezésére ajánlották fel

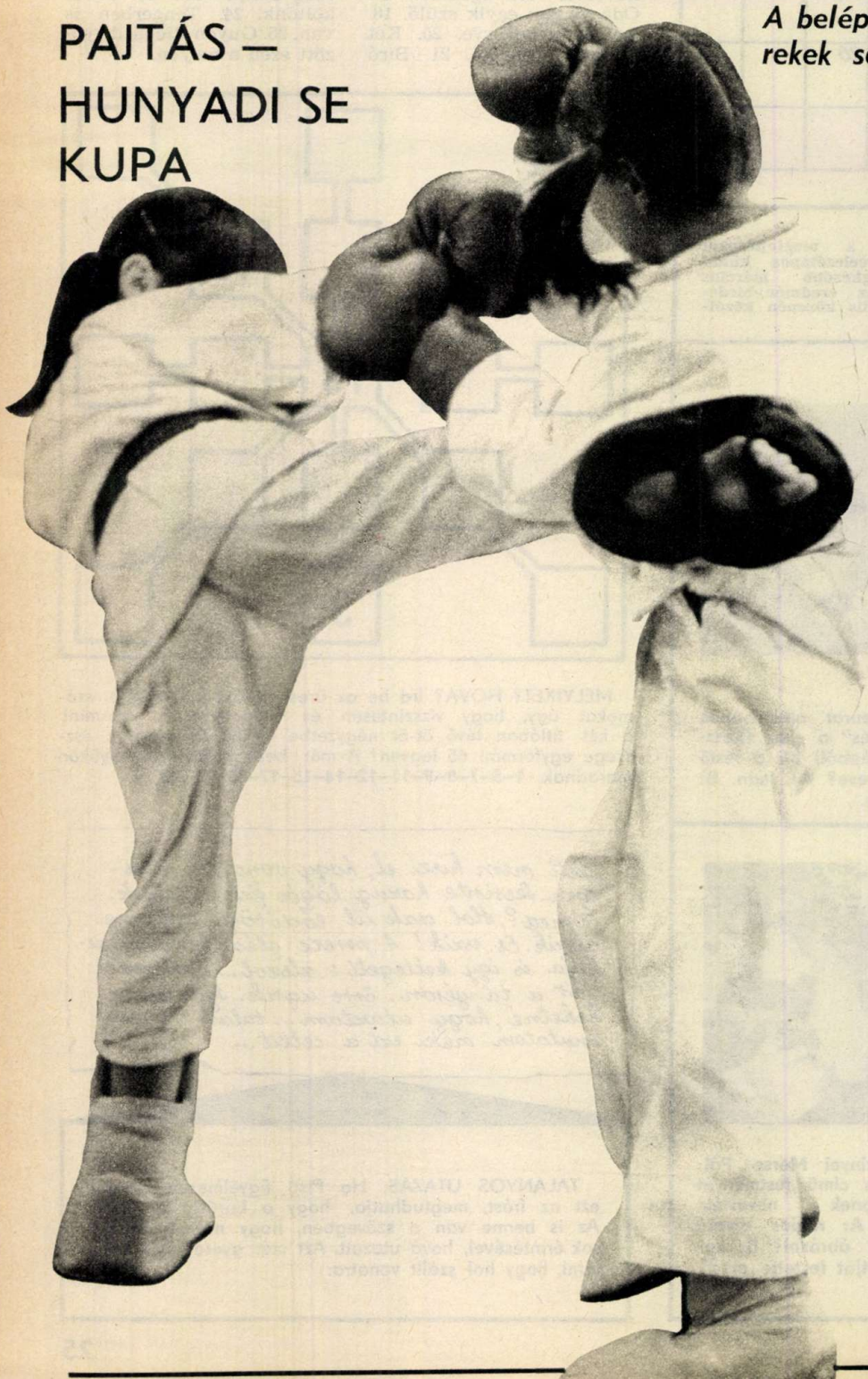

— Ezzel a lánnyal nem kezdenék ki! — hangzott a pesti Vágóhíd utcai sportcsarnok lelátójáról egy fiú néző véleménye. Szó se róla, a tizenéves szőke „amazon" gyomorra mért ütésének fejre történt rúgással kombinált mozdulata tekintélyt parancsolónak tűnt. Február 13-án délelőtt a Vágóhíd utcai sportcsarnok parkettjén mégsem voltak egyedülálló mutatványok ezek az erőt, ügyességet igénylő mozdulatok, a Hunyadi János SE és szerkesztőségünk által első ízben kiírt kupáért vívott küzdelemben.

Legyőzve a félelmet

Csatakiáltások, támadáskor elszánt üvöltések, villámgyorsan lendülő kezek és lábak. A kívülálló számára kicsit durvának tűnhetett ez a gladiátorok élet-halál küzdelmére emlékeztető versengés.

— Cseppet sem durva ez a sport — mondta határozottan a hatodikos Tóth Csaba, aki Kaposvárról érkezett. — Pontosan a küzdelem szépsége az, amiért itt vagyok a versenyen. Amikor először elmentem az

edzésre, magam is idegenkedve néztem a püfölésnek tűnő párharcot. Félelmemet legyőzte a vonzalom az új és érdekes iránt. Belülről egészen másként láttam már mindent. Szerelmese lettem ennek a sportnak. Büntetés lenne, ha nem csinálhatnám!

Mostanság egyre többen vélekednek Csabához hasonló módon, és a karate terjedő népszerűsége szükségessé tette a versenyzési lehetőség megteremtését a gyerekeknek.

— Fontos ez a verseny! — mondta Koncz János, a Hunyadi János SE elnöke. — Tizenhat éven aluliaknak még sohasem rendeztek országos viadalt. Most nyílt először lehetőség arra, hogy a Pécsről, Kaposvárról, Esztergomból, Kecskemétről, Budapestről érkezett gyerekek ne csupán állandó edzőpartnereikkel, hanem számukra idegen stílusú karatésokkal mérkőzhessenek. Így jobban felmérhető: ki hogyan áll.

Feltéve, ha állva maradnak, mert bizony egy-egy hevesebb mozdulat után akadtak, akik közelebbről megismerkedtek a padló szigorával. Bálint Mariann szeméből mégsem a kapott ütések vagy az esések csaltak ki könnycseppeket. A vereség tényét viselte nehezebben. Edzői vigasztalták: — Van még időd, hiszen alig vagy kilenc éves!

Móresre tanított fiúk

Sok sportágról mondták már, hogy nem éppen nőies. A karate sem tűnik annak. A „gyengébb" nem képviselői mégis legalább annyian szerepeltek a Hunyadi János SE — Pajtás sportkarete kupán, mint a fiúk.

— Ha fociznánk, jobb lenne?! — kérdezte Winterverter Renáta, az egyik legcsinosabb kaposvári versenyző. — Én nyolcadikos vagyok, belekóstoltam már több sportágba is, de a karate jelenti a végállomást. Szinte nincs is olyan izomcsoport, amit ne mozgatna meg. Egészen felfrissülök az edzések után, pedig nem kisasszony módra végezzük a gyakorlatokat. Meg aztán a fiúk sem mernek szemtelenkedni a karatés lányokkal.

Renáta technikás ütéseit, rúgásait látva biztosak vagyunk: nem lehet kellemes annak, akit móresre tanít. Persze, e sportnak — bár önvédelmi jellegű — nem a verekedés a lényege. A gyerekeknél néha még becsúszott egy-egy tisztátalan mozdulat. Amit azonban a Hunyadi J. SE válogatottjai produkáltak bemutatójukon, az valóban látványosan szép és tiszta sport volt.

Az első ifjúsági karate-versenynek volt még egy másik célja is. A rendezők a belépők árának teljes összegét felajánlották a rokkant gyerekeknek.

*

A kupákért folyó küzdelemben kor, súly és testmagasság szerint osztották csoportokra a versenyzőket. Ime a győztesek névsora: Hefter Anita (HSE), Mikdovics Zsuzsa (HSE), Lencsés Mónika (Esztergom), Nagy Krisztina (HSE), Senhár Anita (HSE), Töröcsik Barbara (HSE), Töröcsik Orsolya (HSE), Szeredi Tibor (HSE), Garai Péter (HSE), Gieda Zoltán (Esztergom), Horváth Mihály (Esztergom), Kékesi Zoltán (Esztergom), Papp L. Gábor (HSE), Horváth Attila (Kecskemét), Sós Rudolf (Esztergom).

Koncz Dezső
Fotó: Karasz Lajos

FIGYELJ CSAK IDE!

Mondunk valamit. Olvasd el, ne légy türelmetlen.
Jövőre elsős leszel megint, középiskolában
vagy szakmát tanulsz. Egy megbecsült szakma
elsőévesének lenni kezdetben sem rossz,
harmadikos korodban már keresel.
Erről van szó. Nálunk, a BKV-nál 20 szakma közül
válogathatsz. Várj, felsoroljuk:
gépi forgácsoló (esztergályos), karosszérialakatos,
autószerelő, központi fűtés- és csőhálózat-szerelő,
vízvezeték- és készülékszerelő
anyagmozgató-gép szerelő géplakatos,
vasúti járműszerelő, közúti
villamosjármű-szerelő, villamosgép-szerelő,
erősáramú berendezésszerelő,
épületvillamossági szerelő,
villamoshálózat-szerelő, elektroműszerész,
épületasztalos, fényező-mázoló,
szobafestő-mázoló (tapétázó) és kőműves;
még van kettő: az autóvillamossági szerelő,
meg az elektronikai műszerész,
de ezekhez érettségi kell.
Válaszd, amelyikhez kedvet érzel.
Jőjj el és nézd meg saját szemeddel:
Budapest IV., Széchenyi tér 5. oktatási központ.
Ezen a címen mindent megmond neked
Kovács J. András pályaválasztási tanácsadó.
Fel is hívhatod telefonon, mindennap megtalálod
reggel 7.30-tól 12-ig a 690-228-as
közvetlen telefonon
vagy 422-130/1350 mellékszámon.
Várj a döntéssel! Előbb beszélj vele.
Sikeres pályaválasztást!

SZAKMUNKÁSKÉPZÉS

BKV

BUDAPESTI
KÖZLEKEDÉSI
VÁLLALAT

FIATALOK!

Jelentkezzetek ZÖLDSÉG—GYÜMÖLCS élelmiszer eladói szakmákra szakmunkástanulónak.

Általános iskolai végzettséggel felveszünk lányokat és fiúkat az 1983—84-es tanévre. Felső korhatár: 17 év. Képzési idő: 3 év.

Tanulmányi eredménytől függő ösztöndíjat adunk az első és második tanévben. Harmadikban szakmunkásbérezés.

Kedvezmények: munkaruha, étkezési térítés, üdültetés.

Budapesti és Pest megyei fiatalok jelentkezését várjuk.

Vidékieknek kollégiumi elhelyezést biztosítunk.

A kitöltött jelentkezési lapokat kérjük elküldeni a „Békés Glasz" Élelmiszerkereskedelmi Szakmunkásképző Iskolába (Budapest, Ifjúmunkás u. 31. — 1091) vagy a ZÖLDÉRT személyzeti és oktatási főosztályára (Budapest, IX., Nagyvásártelep, Pf. 28. — 1453).

Részletes felvilágosítást a 339-108-as telefonon adunk.

CSEPELI HÍVOGATÓ

Gyakorlat teszi a mestert, tehát a szakemberképzésben is döntő fontosságú a gyakorlati oktatás. A nagy múltú Csepel Művek korszerűen felszerelt gyáraiban minden feltétel együtt van a szakma elsajátításához: a szakmájukat mesteri szinten ismerő, tapasztalt munkások és a ma fejlett technikája.

AKI CSEPELEN TANUL, AZ MESTERE A SZAKMÁJÁNAK.

Általános iskolát végzett, 14–16 éves, egészségileg alkalmas tanulókat várunk az 1983–1984-es tanévre: három év alatt kiképezzük őket a következő szakmákra:

hegesztő, esztergályos, köszörűs, marós, szerszámkészítő, villamosgép-szerelő, kötő- és varrógépműszerész, ezekre fiúk és lányok egyaránt jelentkezhetnek.

Csak fiúk jelentkezését várjuk a hengerész és forrasztár, kovács, öntő, központi fűtés- és csőhálózat-szerelő, gázvezeték- és készülékszerelő, anyagmozgatógép-szerelő, géplakatos, dízelmozdony-szerelő, könnyűszerkezeti lakatos, erősáramú berendezésszerelő, vas- és fémszerkezeti lakatos, épületvillamossági szerelő, műszergyártó és karbantartó, galvanizáló, bútorasztalos, épületasztalos, mintakészítő, fényező-mázoló, magasépítő-ipari ács-állványozó, szobafestő-mázoló, épületburkoló, kőműves, bádogos szakmára.

Négyéves képzés után érettségi és szakmunkásbizonyítványt egyszerre szerezhetnek azok a 14–15 éves, általános iskolát végzett fiatalok, akik szakközépiskolai képzésre jelentkeznek a következő szakmákra:

esztergályos, marós, szerszámkészítő, géplakatos, vas- és fémszerkezeti lakatos, erősáramú berendezésszerelő.

Valamennyi képzési formánál az elméletet fővárosi szakmunkásképző intézetekben sajátíthatják el a tanulók, míg a gyakorlati oktatás a Csepel Művek tanműhelyeiben történik. Tanulóinknak tanulmányi eredményüktől függően 160–750 Ft tanulmányi ösztöndíjat, szerződéskötés esetén 250–500 Ft társadalmi ösztöndíjat fizetünk. Szerződéskötés estén – egyes szakmákban – a vidéki tanulók ingyenes kollégiumi elhelyezést és hazautazási költségtérítést kapnak. Várjuk a fiatalokat a Csepel Művek Oktatási és Társadalomtudományi Intézet tanulmányi osztályán.

Levélcím: Budapest, Pf. 93. – 1751.
Telefon: 278-622.

LEÓ

Mi bánt? Miért lógatod az orrod?
A dzsungelbe vágyom, a szülőföldemre.
Megértelek! Menj ki a szabadba és heverj a füre.

Elégedett vagy?
Hát... ez mégsem olyan mint a szavanna.
PÁLMA-HÁZ

KICSIT KÉSŐBB..
Parancsolj! Ez már igazi dzsungel.
Valamilyen ize... szóval valami még hiányzik...
NEGYEDÓRA MULVA....

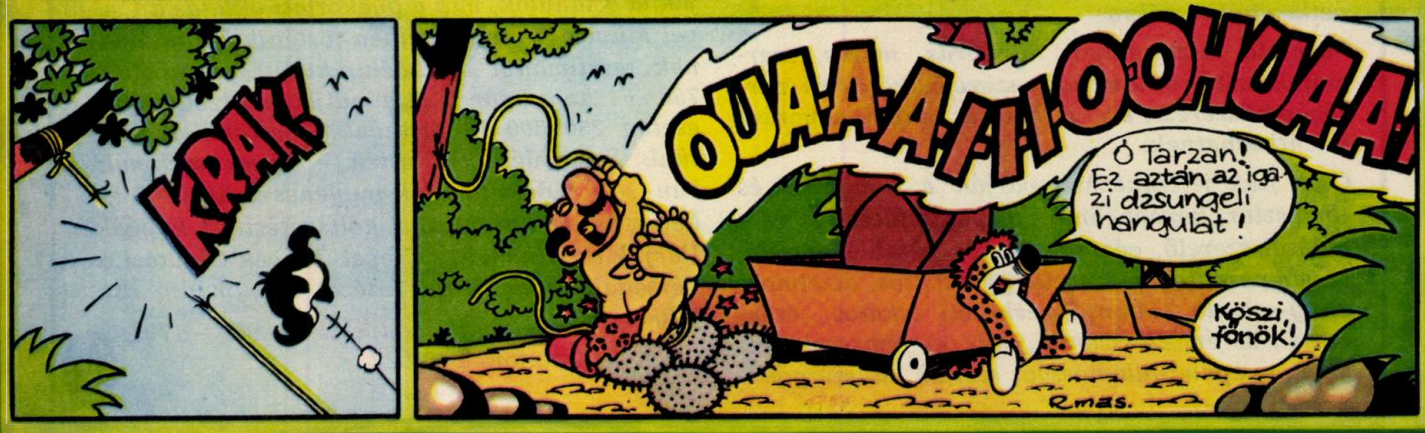
KRAK!
OUA-A-A-A-I-I-OOHUA-A-A!
Ó Tarzan! Ez aztán az igazi dzsungeli hangulat!
Köszi, főnök!
Rmas.

FIATALOK FIGYELEM!

Általános iskolai végzettséggel rendelkező lányokat felveszünk az 1983–84-es tanévre fonó és szövő, fiúkat textil- és ruházati ipari gépszerelő, géplakatos és villanyszerelő szakmunkástanulónak.

FELSŐ KORHATÁR: 15 ÉV. TANULÓIDŐ: 3 ÉV

TÁRSADALMI ÖSZTÖNDÍJ: 500 FT

TANULMÁNYI ÖSZTÖNDÍJ: EREDMÉNYTŐL FÜGGŐEN 350–550 FT

ÖSZTÖNDÍJ-KIEGÉSZÍTÉS: 190 FT. TELJES ELLÁTÁS ÉS ELHELYEZÉS KOLLÉGIUMBAN HAVI 210 FT-ÉRT, TANKÖNYV ÉS MUNKARUHA DÍJMENTESEN. SZAKMUNKÁSVIZSGA UTÁN A HAVI KERESETI LEHETŐSÉG 4000 FT-TÓL 4500 FT-IG.

Jelentkezni lehet szombat kivételével bármely munkanapon 7 órától 16 óráig személyesen.

Levélre részletes tájékoztatást küldünk. A gyár címe: PNYV MAGYAR PAMUTIPAR személyzeti és oktatási osztály Budapest, Lahner Gy. u. 30. 1046

Telefon: 693-111/115-ös mellék vagy 693-847.

JÓL JÁRSZ, HA A PAMUTFONÓIPARI VÁLLALAT SZAKMUNKÁSTANULÓJA LESZEL!

Csak 3 év szorgalom, s a jövedelmed havonta 3200–6000 Ft-ig mehet!

Az 1983 szeptemberében induló tanévre is várjuk az általános iskolát végzett és most végző lányok jelentkezését budapesti és vidéki gyáregységeinkbe fonalgyártó szakmára.

Már a tanulóévek alatt is sok-sok kedvezmény: díjtalan kollégiumi, leányotthoni elhelyezés, tankönyvek, tanszerek, munkaruha, iskolaköpeny, 5 Ft-ért napi háromszori étkezés, havonta 500 Ft szociális ösztöndíj, 320–700 Ft tanulmányi ösztöndíj. Válassz gyáregységeink közül!

PAMUTFONÓIPARI VÁLLALAT

Lőrinci gyára

Budapest, Gyömrői út 85–91. – 1183;

Újpesti Cérnagyár Budapest, Váci út 91. – 1044;

Kaposvári gyár Kaposvár, Jutai u. 6. – 7400;

Miskolci gyár Miskolc, József Attila u. 21. – 3527;

Váci gyár Vác, Vám u. 1. – 2600.

„FONALGYÁRTÓ SZAKMA" megjelöléssel várjuk továbbtanulási jelentkezési lapodat a számodra legmegfelelőbb gyáregységünk személyzeti és oktatási osztályán. Kérésre postafordultával részletes tájékoztatót küldünk.

FELHÍVÁS

Általános iskolát végzett fiúk jelentkezését várjuk a PEST MEGYEI ÁLLAMI ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAThoz építőipari szakmunkástanulónak az 1983—84-es tanévre, az alábbi szakmákra:
autószerelő, központi fűtés- és csőhálózat-szerelő, gázvezeték- és készülékszerelő, vízvezeték- és készülékszerelő, építőgép-szerelő, vas- és fémszerkezeti lakatos, épületvillamossági szerelő, épületasztalos, magasépítő ipari ács-állványozó, szobafestő-mázoló (tapétázó), vízszigetelő, épületburkoló, kőműves, padlóburkoló, vasbetonkészítő, bádogos, műköves.
Vidékiek részére kollégiumot (autószerelő szakma kivételével), valamint teljes ellátást biztosítunk.
Megjegyzés: magasépítő-ipari ács-állványozó, kőműves, vízszigetelő, vasbetonkészítő szakmák esetében 200 Ft ösztöndíj-kiegészítést fizetünk.
Jelentkezés: **írásban a vállalat személyzeti és oktatási osztályán. Budapest XXI., Kiss János altábornagy u. 10—21. — 1751. Személyesen a szakoktatási csoportnál. Megközelíthető: a Boráros térről gyorsvasúttal a végállomásig, onnan a 38/b jelű autóbusszal a 3. megálló.)**

HIRDETÉS

ALASZKAI ARANYRÖGÖK 10

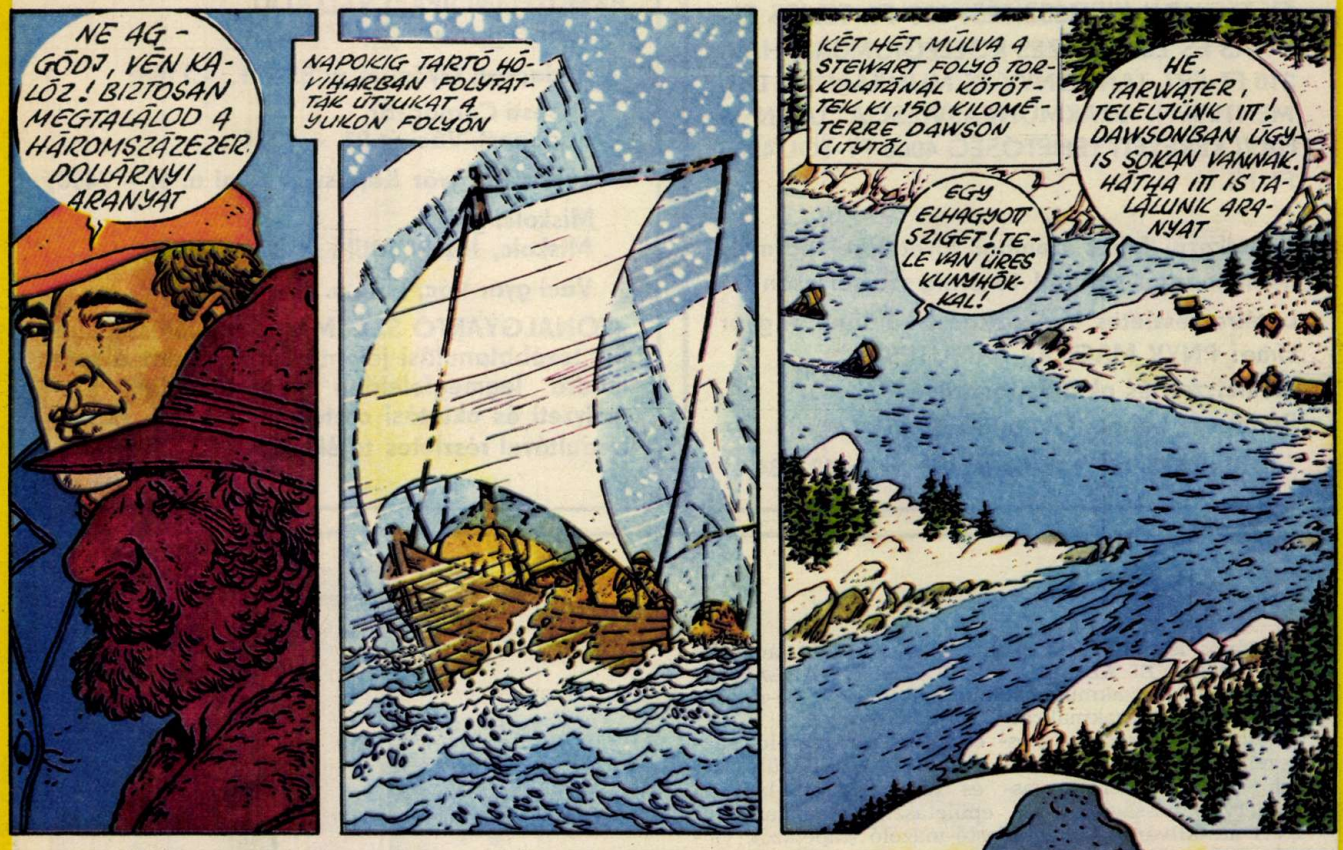

COPYRIGHT BY EDITION VAILLANT

FOLYTATJUK

Megyei Gyerm
3300 Eger
Bartók Béla tér 6. Te

1919

P
83 /11
XXXVIII. ÉVF. 1983. MÁRCIUS 17. ÁRA: 4 Ft
PAJTÁS

KÖVETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

ABLAK A VÉGTELENRE. MEGLESTÜK AZ ÜSTÖKÖST. CSILLAGÁSZOK FŐZŐKANÁLLAL. NÉZZ A TÁVCSŐBE!

ŐSI MESTERSÉGEK. GYÖNGYÖK BŐRBŐL. NEM ÖLBE TETT KÉZZEL. KÉT LÁNY PÉCSRŐL.

FÓBIÁBÓL UFO-BIA. KINEK VAN IGAZA? VÁLASZRA VISZONTVÁLASZ. LEVELEK UFO-ÜGYBEN.

margó

VÁRNAK A TÁJAK

Utazunk.

Naponta és ki-ki másként: villamossal, busszal, autóval, vonattal és repülőgéppel. Másképp és mégis egyformán: kényelmesen, kiszolgálva. Némiképp unatkozva is, mert ahol pihen a kéz és a láb, az agy is hajlamos a lustaságra.

Arról meg, hogy lábunk is van, egyenesen megfeledkezünk. Hol van már Kőrösi Csoma Sándor, és hol vannak követői, akik gyalogszerrel indultak el az őshazába. S hol azok, akik életindításnak és -célnak egyaránt tartották, hogy hátizsákkal, gyalog be kell barangolniuk az országot.

Pedig hát utazni csak úgy érdemes, ha mindig meg tudunk állni, ha valami megállít bennünket. Sok, erre érdemes dolog akad a világban s széles e hazában! Egy fa, egy madárhang, egy épület. Vagy éppen egy ember, akivel beszélgetni akarunk. S mikor ne vágyna az ember kényelem helyett kalandra és erőpróbára, mint tizenévesen?

Utazunk.

Minden elindulásunk egy-egy megméretés: vizsgálgatjuk egy másik táj, egy másik ember arcát. S méregetjük ebben az idegen tájban, emberben — önmagunkat. Ahogy mások is vizsgáztatnak naponta bennünket: tájaink, embereink arcvonására vajon hogy vigyázunk?

Utazásunk sokszor csak a képzelet szülötte.

S mert álmokból támadnak, talán a legszebbek. Képzeletbeli utazásainkhoz utóbb segítséget is kapunk: az Utazás '83 kiállítás évente egyszer — legalább gondolatban — messzi tájakra repít bennünket. Meg közeliekre is, persze: az utazási irodák bemutatója a világ látnivalói mellett hazai értékeinket is megtekintésre ajánlja.

Különös kaland ez a kiállítás: ott lehetsz, ahol sohasem jártál, láthatod, mit látni vágytál, s elképzelheted, mit elképzelni szeretnél.

Azt, hogy egyszer magad leszel a kései Kőrösi utód, aki kényelmesen avagy megpróbáltatások között; kiszolgálva avagy kaland után kutatva elindulsz, hogy felfedezd a másik táj, másik ember arcát.

Megmérsz és megméretsz.

Major Árvácska

PAJTÁS

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397

Telefon: 321-987, 321-988, 321-989

Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397

Főszerkesztő: SOMOS ÁGNES
Főszerkesztő-helyettes: FÜLEKI JÁNOS

Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat
Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

Szerkesztő: BŐCS FERENC, SZIGETI PIROSKA
Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA, FORRAI JÁNOS

Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1065 Telefon: 116-660
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Előfizetési díj: egész évre 139,50 Ft I. félévre 77,50 Ft II. félévre 62 Ft

83.0796 Athenaeum Nyomda Kozma utcai üzeme, Budapest
Rotációs mélynyomás
Felelős vezető: SZLÁVIK ANDRÁS vezérigazgató

HU ISSN 0030-9583

INDEX: 25 695

A beküldött kéziratokat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

LESZ UTAZÁSI IRODÁNK

KEDVES GYEREKEK!

Visegrádi jurtatáborunkban sokat beszélgettünk az ott nyaraló gyerekekkel –, akik a hajnali vadlest, a magnós csendvadászatot és sok más jópofa programot maguk találtak ki –, hogy miért ne lehetne a gyerekeknek saját utazási irodájuk.

Tényleg, miért ne?!

Mi itt, a Pilisi Parkerdő Natours Utazási Irodájában összedugtuk a fejünket és vállaljuk – amennyiben a Pajtás segít –, hogy alapítunk egy Gyerek Utazási Irodát a Normafánál.

Az érdeklődő gyerekeket ötleteikkel és javaslataikkal az Utazás '83 kiállításon várjuk a Natours pavilonjánál.

GÉMESI KÁROLY
Natours igazgatója

Tömegek az utcán, a sajtó híreire várnak. Az újságok nem jelentek meg

A szónok a tanácshatalom mellett szólt

A Margitszigeten nincs többé belépődíj. Munkásgyerekek a szigeten

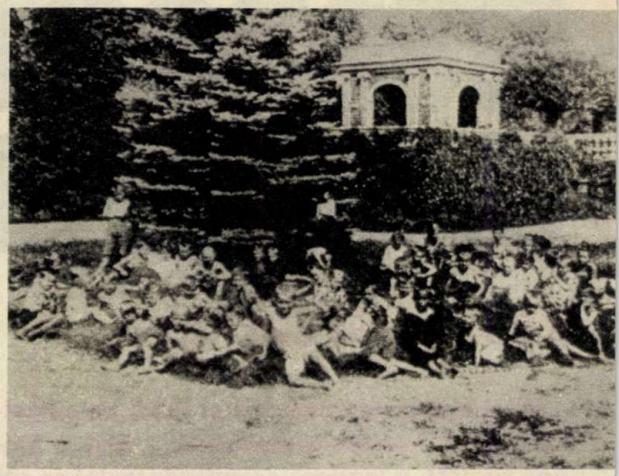

Sztrájkolók a fővárosi utcákon

NINCS TÖBBÉ BELÉPŐDÍJ

- **Hírek a táblán**
- **Nem volt rablás**
- **Jog a tisztasághoz**
- **Két kisszótár**

Az alábbiakban részleteket adunk közre — csupán kiragadva őket a kötetnyi értékes és érdekes anyagból — azon cikkekből és tudósításokból, amelyek a magyar sajtó hasábjain a Tanácsköztársaság napjaiban láttak napvilágot. E szemelvények talán mindennél hívebben érzékeltetik azt az új, alkotó szellemet, azt a forradalmi lendületet, melyet 1919. március 21-e hozott magával. A cikk-részletekkel nem a Tanácsköztársaság történetét kívánjuk nyomon követni, csupán az átélők szemével láttatva szándékozunk képet adni arról, hogyan harcolt a tanácshatalom az éhség, a nyomor és az ellenforradalom ellen.

„A Pesti Napló hírosztálya, amely két napon át néhány hatalmas utcai táblájáu jelentette az új eseményeket (1919. március 20-án és 21-én, csütörtökön és pénteken a budapesti nyomdák munkásai sztrájkoltak, így a lapok nem jelenhettek meg — a szerk.), reggeltől estig középpontja volt a budapesti közönség érdeklődésének... Amikor a kormány váratlan lemondásának híre megjelent a Pesti Napló tábláján, óriási tömeg gyűlt össze körülötte. Időről időre, amint a hírosztály megtudta és gyorsan kiírta az Antant üzenetét, a kormány válaszát, a kommunistákkal történt megegyezést, a magyar szovjet-köztársaság valóban szenzációs első hírét, új meg új csoportosulás támadt a Pesti Napló háza előtt. A proletárok természetesen ujjongva olvasták a jelentést, s csakhamar tüntetéstől harsogott a Rákóczi út, ahonnan lassanként az egész városba szétvitték a történtek hírét."
(PESTI NAPLÓ, 1919. március 22.)

„Amitől annyira reszkettek, és amiről annyit hazudtak: a proletárság uralomra jutása nem jelentett rablást, gyilkolást, vérengzést. A proletárdiktatúra éjszakája, ha mozgalmasabb is volt a megelőző hétköznapok éjjeleinél, sokkal simábban folyt le, mint az »őszirózsás« októberi forradalom..." (Mi történt péntek éjjel? — AZ EMBER, 1919. március 25.)

A Tanácsköztársaság talán legfiatalabb katonája

„Budapest tündérszigetén, amely eddig a nagyurak és kiváltságos burzsoák zártkörű szórakozóhelye és exkluzív (zártkörű) kéjkertje volt, tegnap délután a dolgozó proletariátus lett az úr... Sápadt munkások és vézna kis proletárgyerekek szívták magukba a sziget üdítő, friss levegőjét, forradalmi muzsika pezsdítette az emberek szívét, ezrek és ezrek hullámoztak a vörös sziget minden zugában.

... A sziget bejáratától eltűntek az autók, kétfogatúk és a jegyváltó fülkék... Az októberi forradalom eltörölte a 4 filléres hídpénzt, a márciusi forradalom beljebb hatolt: elment a híd közepéig és megnyitotta a proletárok számára a szigetet. A proletárnak egyetlen szabadnapja a vasárnap, s a burzsoá önzés vasárnapra duplára emelte fel a sziget belépődíját, hogy így elzárja a proletárokat a sziget jó levegőjétől. A Margitsziget már nem a kiváltságosoké, a dolgozó népé annak pázsitja, fája és jó levegője. Nincs többé belépődíj, mindenki, aki dolgozik, szabadon lehet részese az élet örömeinek, mert munkájával megváltotta a belépés jogát."
(VÖRÖS UJSÁG, 1919. április 15.)

„A proletárgyermekek fürdetési akciója mind nagyobb vonalakban bontakozik ki. Hétfő óta a közfürdőkben már sokezer proletárgyerek élhetett a tisztasághoz való emberi jogával, amelytől eddig elzárta a burzsoá világ önző gonoszsága... A terv az, hogy minden proletárgyermek két hétben legalább egyszer fürödhessék. Az eddigiek szerint hetenként 30—35 ezer proletárgyermek élvezi a fürdőhigiéniát.

Akció indult meg abban az irányban is, hogy a nyomor tanyáin mindenféle kellemetlen testi bajhoz jutott proletárgyermekeket attól megtisztítsák. Az Ártézi-fürdő elvállalta, hogy a fürdés ideje alatt a gyermekek ingét díjtalanul kimossa."
(VÖRÖS UJSÁG, 1919. április 4.)

A VÁGÓHÍD című szatirikus lap két nem egészen vicces „kisszótárt" tett közzé 1919. április 15-én.

„Fölöslegessé vált szavak gyűjteménye: alamizsna, báró, dőzsölni, éhen halni, főrészvényes, generális, henyélni, ingyenélőnek lenni, nagyságos úr, protekció, talpnyalás, uzsora, végrehajtó.

Új szótár, amit mindenkinek meg kell tanulni: bolsevizmus, direktórium, ellenforradalom, elvtárs, Engels, kommunizmus, Lenin, Marx, népbiztos, proletárdiktatúra, szakszervezet, szikratávíró, szovjet, vasas, vöröskatona."

„A vásárcsarnok előtt napról napra izgalmas jeleneteket idéznek elő burzsoák feleségei, akik proletárruhába öltözve, rémhírekkel és a Tanácsköztársaság elleni lázítással akarják a proletariátust a saját uralma, a saját szabadsága, a saját jövendőbeli boldogság ellen hangolni. A tegnapi nap leleplezték özvegy Dénes Józsefnét (József körút 77.), aki szintén kétségbeesve, kezeit tördelve szidta a Tanácsköztársaságot és a munkásuralmat, ami miatt éhínségre van kárhoztatva.

Szegény özvegy Dénes Józsefnénál látogatást tettek a vörösőrök és a házbizalmiak. Az éléskamrában mindössze 20 kiló zsír volt, 25 kiló cukor, 70 kiló liszt, 60 kiló virsli, 8 kiló lekvár, 8 liter ecet és sok-sok minden egyéb, amitől az emberek »éhezni« szoktak." (VÖRÖS UJSÁG, 1919. augusztus 1.)

A következő vers a *BUKFENC* című úttörőlap 1919. május 17-i számából való:

FELEZZÜNK!

Nézd csak, Peti, kedvesem,
van egy karaj kenyerem.
Teneked meg, úgy látom,
almád van, kis pajtásom.
Azt mondom én, Petike,
hogy vágjuk el felibe.
Kenyerezzünk, almázzunk,
mind a ketten jól járunk.

ÁLLT EGYENEST, MINT A NYÁRFA

„A tömegmészárlás, amelyet a háború második esztendejében néhány agyalágyult katona még mindig tudománynak, stratégiának és taktikának nevez... borzalommal tölti el a lelkeket." (Részlet Latinca egyik leveléből.)

— Hősről mesélj nekem, egy nagy erejű, igaziról — mondta húgocskám. — Olyanról, aki odacsap, aki előrántja a pisztolyát és dirr-durr! Szóval érted, ugye?

Hallgatok.

— Na, mi lesz? Nem tudsz nekem hősről mesélni? Olyanról például, mint Terence Hill.

— Ő talán hős? — kérdeztem. — Terence Hill csak egy sztár, aki vagányt játszik. Érdekes persze, nagyon érdekes, de az igazi hős az más.

Húgocskám szája lebigyedt, csalódottan félrefordította a fejét.

— No, várj csak! Hallottad már Latinca Sándor nevét?

— Latinca, Latinca — ízlelgette a szót, aztán talányos mosollyal rámnézett. — De hiszen az egy forradalmár volt. Egy olyan politikai.

— Forradalmár. Valóban. Egy ember a sok közül. Azért mesélem el neked, hogy tudd, az igazi hős nem mozivászonról villogtatja rád fehér fogsorát, az igazi hős nem betanult trükkökkel kápráztat...

— Tudom, az igazi hős az, aki hősi életet él és úgy hal meg, miként a hősök — mondta kicsit szemtelenül, aztán hirtelen elkomolyodott és bizonytalanul suttogta: — Ne haragudj.

— Nem haragszom, hiszen olyan szépen fogalmaztad meg, ki is az igazi hős. Latinca Sándor is ilyen volt.

— Na jól van. Meséld el nekem, ki volt Latinca — húzódott közelebb.

A halálával kezdtem, mert ott kezdődött az ő második, halhatatlan élete.

„Siratni csak hazát lehet"

Léptek zaja verte föl a kaposvári fogház esti csöndjét. A foglyok felemelkedtek kemény fekhelyükről, megkínzott testükbe belenyilallt a fájdalom.

— Értünk jönnek — mondta Latinca Sándor és sorban megölelte cellatársait. Fél óra sem telt bele, a szekér, amire feldobálták őket, a nádasdi erdő felé iramodott.

„Latinca hanyatt feküdt a kocsi alján. Kezét, bokáját szorította a kötél. A szeptemberi éjszaka bársonysötét égboltján tündöklő csillagokat nézte. A szekér robogott, csak az útszéli fák dús koronája intett búcsút a távozóknak. Beértek az erdőbe, a fák eltakarták a csillagokat...

Szilárdan lépett a gödör felé. A többiek teste már ott feküdt az avarban. Jobbra nagy máglya égett, s a vörös láng fényében megismerte Svastics szolgabíró vigyorgó arcát.

— Könyörögj, hadnagy úr! Rimánkodj! Sírjál! — mondta gúnyosan Svastics.

Latinca visszafordult a kihantolt árok mellől, régi lippai jegyzetfüzetének egy sora jutott eszébe. — Siratni csak hazát lehet — mondta és eldördültek a rászegezett fegyverek." (Részlet Kubinyi Ferenc könyvéből.)

— De hát ki volt ez a Latinca és hogyan élt? — kérdezte húgocskám és állát a tenyerébe fogta.

— Latinca Sándor a Magyar Tanácsköztársaság hőse, a kommunista földmunkásmozgalom egyik vértanúja volt. 1886. április 6-án született Aradon, s 1919. szeptember 16-án ölték meg Kaposváron. Az októberi polgári demokratikus forradalom után a Földmunkások Országos Szövetségének szervező titkári tisztét bízták rá. 1918 decemberében Somogyba utazott, s ott a földfoglaló mozgalom élére állt. Belépett a kommunista pártba, s 1919 februárjában a kaposvári munkástanács kezdeményezésére birtokba vette az Eszterházy hitbizomány 44 000 holdas somogyi birtokát és megalakította az ország első termelőszövetkezetét. Még ugyanez év márciusában a megyei direktórium tagjaként megalakította az ország egyetlen megyei népgazdasági tanácsát, melynek irányításával megkezdődött az élelmiszerszállítás Budapestre. 1919 júniusától ő irányította Somogy megye gazdasági és kulturális életét, mint kormányzótanácsi biztos.

A Tanácsköztársaság megdöntése után letartóztatták, s a Prónay különítmény fehér tisztjei, azon a szeptemberi éjszakán elhurcolták a fogházból. A többit már tudod.

— Semmit sem tudok — kapta föl a fejét húgocskám. — Belépett, megalakította, átszervezte, elindította. Adatok, évszámok, adatok. De ő milyen volt? Latinca, az ember? Hogyan nevetett, hogyan sírt, hogyan volt szerelmes? — kérdezte türelmetlenül.

Zavartan hallgattam egy ideig. Való igaz, nehéz szóra bírni a hősök kőből faragott emlékművét.

Egy eposz kezdete...

— Amikor Latinca fiatal és szerelmes volt, éppen háborút „játszottak" az emberek, az első világháború „véres játékát", amiben Latinca Sándor mint hadnagy vett részt. Szakaszuk Korneuburgban állomásozott, onnan írt leveleket menyasszonyának. A levelek sokmindent elárulnak az emberről. Hallgasd csak.

„Drága kis Erzsikém! Mintha minden, ami körülöttem folyik, egy nagy eposz kezdetét jelentené,

amelyben szerepet vállaltam, s amelyben hitem szerint a kultúra győzedelmeskedik a barbarizmus felett. Minden szekérre ráfér még egy lapáttal, s hogyha megtelik, hogy felboríthassuk, acél karokra lesz szükség.”

Hétről hétre írta a leveleket, mígnem egyszer hivatták a zászlóaljparancsnokságra. Dambery Cézár őrnagy fagyos arccal fogadta, s egy levelet lökött elé az asztalra.

— Ön írta ezt, hadnagy úr? Olvassa fel hangosan.

Latinca olvasta:

„Egyetlen boldogságom! A tömegmészárlás, amelyet a háború második esztendejében néhány agyalágyult katona még mindig tudománynak, stratégiának és taktikának nevez, borzalommal tölti el a lelkeket... s bosszút esküsznek azok ellen, akik lehetővé tették milliók meggyilkolását...

Ez a mesterséges földrengés megviselt. Fáradttá és idegessé tett. Sok volt a vérengzésből, s iparkodom befejezni »harctéri pályámat«. Sok szeretettel ölel Sándor.”

— Igen, én írtam a levelet — mondta határozottan és visszatette az asztalra.

— Akkor nyilván ezt is — csattant fel az őrnagy és egy másik levelet dobott elé.

„Drága, kedves Erzsikém! Lehetséges, hogy illetéktelen kezek garázdálkodnak a postámban, de nincs kizárva a cenzúra tapintatlansága sem. Cenzúra, vagy nem cenzúra, én igazán fütyülök az egész társaságra, és ha legalább ezt a levelet is elkobozzák, megérthetik belőle, hogy eljön az idő, amikor még többet is mondhatok róluk.”

És valóban eljött az idő, a Tanácsköztársaság reményteljes 133 napja, amikor Latinca Sándor és elvtársai nemcsak hogy „többet mondhattak”, de tehettek is az emberek boldogulásáért. Ugyan, mi más dolga is lenne egy hősnek? Ugyan mitől hős a hős, ha nem attól, hogy életét népe boldogulásának szolgálatába állítja, hogy felveszi a harcot az emberi természet sötét fele ellen, s megpróbálja az igazságot érvényre juttatni?

— De hát az egésznek nem volt értelme. Végül is megölték — jegyezte meg kishúgom.

— Ezt nem mondhatod — vágtam a szavába. — A hősök élete és halála sohasem értelmetlen. Ezt Latinca Sándor is tudta, különben nem állt volna olyan szilárdan, olyan halált megvető bátorsággal a fegyverek előtt.

...és folytatása

1946-ban a kaposvári népbíróság felelősségre vonta Latinca gyilkosait. Jamrich Jánost és Boky Lászlót kötél általi halálbüntetéssel sújtotta, s a többiek fölött is ítéletet mondott a somogyi nép. Az a nép, amely ma is szeretettel ápolja Latinca Sándor emlékét, szájról szájra szálló történetekkel idézi szinte már népmesei hőssé emelt legendás alakját, s a gyerekek áhítattal szavalják forradalmi ünnepünkön a balladát, melyet *Hamburger Jenő* írt Latinca halálának első évfordulójára.

„Véres hajnal, hűvös szellő...
Meghal mind a tizenkettő,
Egy jajszót sem hallani,
Csak a kányák károgását,
a tiszturak káromlását hallani.”

„Latinca, az utolsó
Tust húz rá a muzsikaszó,
Nincs irgalom, kegyelem:
Várja már a maga ásta sírverem.”

. . . . . .

„S áll egyenest mint a nyárfa
Gyászba borul sok száz árva
Jó Latinca Sándorért
Vezérünkért, az igazért, bátorért.”

M. K.

ZSIBONGÓ

AZ ÉN PORTRÉM

„Kovács Tündének hívnak. »Munkahelyemen«, a Mókus utcai általános iskola 7. osztályában mókás kedvű, örökké nyüzsgő lánynak tartanak. Imádom a kézilabdát, különösen a budapesti világbajnokság óta tartom nagyszerű sportágnak. A Goldbergerben játszom, talán még válogatott játékos is lehetek. A másik hobbim is sok szabad időt követel: tagja vagyok az MRT riporterőrsének. »Munkánk« során rengeteget utazunk az országban, sőt már külföldre is eljutottunk. Terveim most még merésznek tűnnek, hiszen a sportban és a tanulásban egyaránt messzire szeretnék eljutni. Ha sikerül jól beosztani az időmet, el tudom végezni az ELTE bölcsész karát. Az lenne szép, ha újságíróként első cikkemet kedvenc lapomnak, a Pajtásnak írhatnám meg . . .”

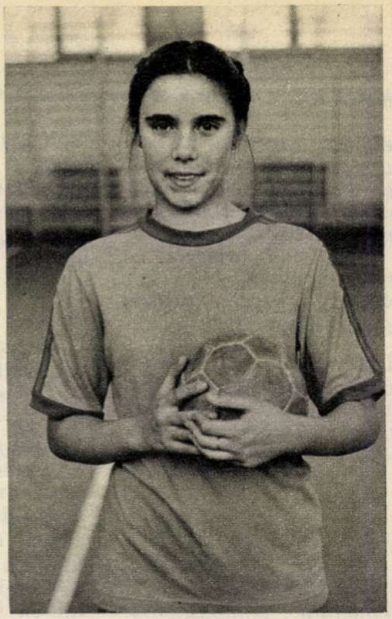

TÜSKE

Hallgatom a rádiót.

A baj az, mondja egy mama a nevelésünk alapkérdéseiről szólva, hogy a gyerekeket arra biztatják: szóljanak bele a dolgokba. És a gyerekek azt hiszik, komolyan is veszik őket.

Én a mama után felszólalóval értek egyet.

Nem az a baj, hogy a felnőttek beleszólásra biztatják a gyerekeket. Hanem, hogy sokszor nem veszik komolyan őket.

(Major)

IRÁNY A TENGER!

Mindenki a fedélzetre! Egy mélytengeri kutatóhajó nemzetközi legénységének segítésére hívunk benneteket. A kutatóhajó, amelynek legénységével 1983. március 28-án a Barangoló Dominó című rádióműsorban találkozhattok (Kossuth rádió 15.28, ismétlés Kossuth rádió április 1. 10.05) hallatlanul érdekes leletekre bukkant, csaknem ötezer méter mélységben a tenger szintje alatt.

Vajon hogyan lehetne felszínre hozni a kincseket? Ehhez várunk segítséget. Akinek van kedve és ötlete, az keresse a megoldást és írja meg, vagy rajzolja le, és küldje el a címünkre (Magyar Rádió, Barangoló Dominó, Budapest, Bródy S. u. 5—7. — 1800).

A legjobb pályamunkákat búvárfelszereléssel és más jutalmakkal díjazzuk, és a legügyesebb, legötletesebb gyerekeket meghívjuk a stúdióba. A pályázat eredményhirdetésére 1983. május 23-án a stúdióban kerül sor.

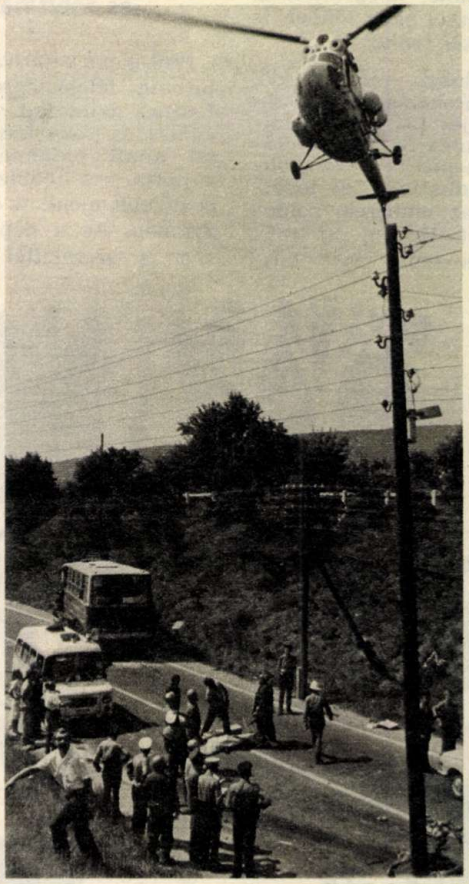

LÉGISEGÉLY

Gyors és sokszor életmentő segítséget jelent az Országos Mentőszolgálat légi csoportjának tevékenysége. Képünk egy fővárosi baleset során készült. Helikopter segíti a sérültek elszállítását. Ez a munka nagy szaktudást és emberséget igényel.

TÁNCLÉPÉSBEN

A főváros egyik legnépszerűbb tánciskolája a Majakovszkij utcai stúdió. Szerdahelyi Tünde tanárnő vezetésével kisebbek és nagyobbak — lányok és fiúk — sajátítják itt el a kor divatos táncait. Eddig mintegy tízezren végezték el az iskolát, azaz: ismerkedtek meg a tánc tudományával. Az oktatás részben elméletben zajlik, a „tanulók” azonban azt vallják: az igazi, ha a gyakorlatban kell felelni. Képünk egy ilyen alkalommal készült.

SZÖVŐLÁNYOK

Szőni tanulnak Etyeken a helybeli diákok. Képünkön Durkócza Enikő hetedikes, faliszőnyeg készítése közben.

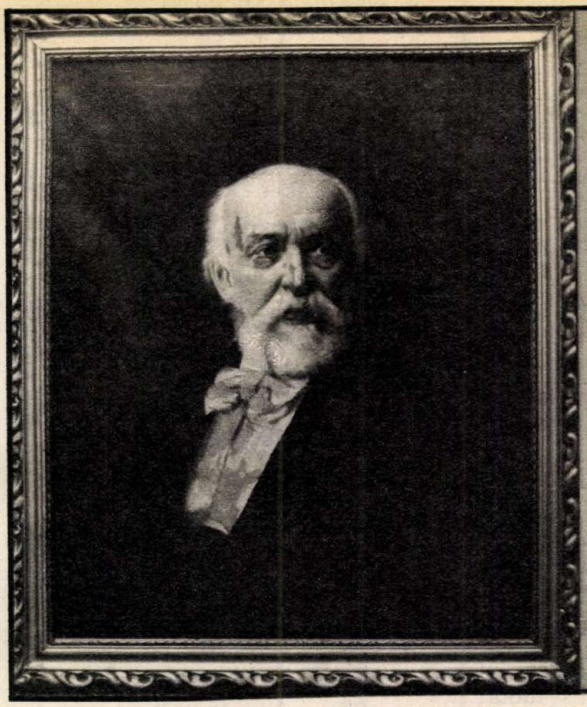

AZ UTOLSÓ KÉP KOSSUTHRÓL

Gyöngyösön, a városi tanács padlásán hevert sokáig Szobonya Mihály Kossuth Lajosról készült festménye. Kossuth utolsó hiteles portréja most abba a Mátra-múzeumba került, amelynek épületében tartott egyik haditanácson Görgey is, Kossuth is résztvett 1849-ben

EGY KÉP — EGY MONDAT

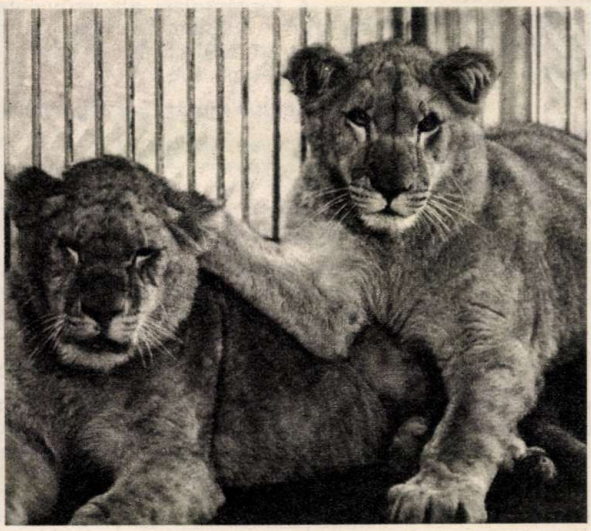

A legszebb dolog a békesség . . .

HUZAVONA

Lám, a kimért japánok, hogy el tudnak feledkezni magukról játék közben. Persze, nem kicsi a tét: ki nyer a családi kötélhúzásban?

PRÜCSÖK-ZENE

Szabó Lőrinc nyomán akár Prücsök-zenének is nevezhetnénk azt, amit a túristvándi Prücsök zenekar játszik. A híres citerás együttes különlegessége, hogy tagjai valamennyien — diákok.

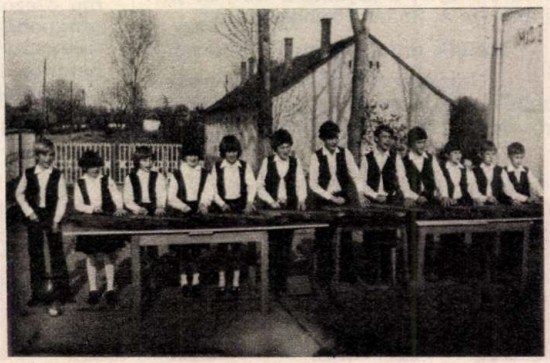

ZSIBONGÓ

EGY SZINTTEL FELJEBB „FELTETÉS”

„Ősztől minden más” – írtuk annak idején, amikor az új élet kezdetéről faggattuk a gimnazistákat. Most félidőben „feleltetünk”. Elsős gimnazistáktól, szakmunkásképzősöktől a bizonyítványosztás után azt kérdeztük: hogy megy a suli?

Romhányi Hilda, a budapesti Eötvös Gimnázium elsőse. Azért választotta ezt az iskolát, mert egyrészt már tudott németül, s az Eötvösben német tagozaton folytathatja tanulmányait. Másrészt, mert mindennél jobban érdekli a földrajz, s tudta: ezzel a tantárggyal a gimnáziumban foglalkoznak a legtöbbet.

— Hatalmas a különbség a két iskola követelménye között! — mondja kérdésünkre. — Általánosban 4,2 voltam, most az első félévben egy egész jeggyel rontottam! A gimnáziumban nagyobb tudást feltételeznek rólunk, olyan dolgokat is számonkérnek tőlünk, amire az általánosban nem fektettek nagy súlyt a tanárok. És hosszabbak az anyagrészek is: jóval több időt kell a tanulásra fordítani.

— *Ilyennek képzelted el egy gimnazista életét?*

— Igen. Komolyabb, érdekesebb, ugyanakkor vidámabb, kötetlenebb, mint az általános volt. A földrajzot változatlanul szeretem, különösen a vulkánok kialakulásának folyamata érdekel. Jó osztályunk van, sokat beszélgetünk. Mintaosztály vagyunk, már ami az összetartást illeti.

— *Gondolod, hogy év végére tudsz javítani?*

— Feltétlenül javítani akarok! Fogadunk egy tanárt, aki majd korrepetál. Remélem, segít az új tanulási módszereket kialakítani.

— *Nem gondoltál arra, hogy tanáraidtól kérj segítséget?*

— Nem. Itt nem úgy van, mint az általánosban, hogy ha vége az órának, még beszélgethetünk a tanárokkal. Itt, ha kicsengetnek, a tanárok többsége veszi a holmiját, és már kint is van az osztályból. Lehet, hogy ennek az az oka, hogy még nem ismerjük eléggé egymást.

*

Koronczi Endre tudatosan készült a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolába. Az általánosban szakkörben fejlesztette rajzkészségét, majd egy harmadikos fiú segítségével készült a felvételire.

— *Nehéz volt a vizsga?*

— Elég nehéz. Rajzoltunk egy fejet, csendéletet nézet után, majd egy másikat — emlékezetből. És kitöltöttünk egy feladatlapot, ezen történelemmel, matematikával és még más tárgyakkal kapcsolatos kérdések voltak. Így mérték fel: mit is hoztunk magunkkal az általánosból.

— *A játékkészítő szakot választottad. Miért?*

— Izgat a formatervezés, és itt sokféle anyaggal dolgozunk: fával, műanyaggal, papírral, textillel. Ezen a szakon az érettségivel szakmunkásbizonyítványt is kapunk, így ha nem vesznek fel a főiskolára, akkor is el tudunk helyezkedni.

— *Szereted a gyerekeket?*

— Igen. Úttörőkoromban a kisdobosok őrsvezetője voltam s szívesen foglalkoztam velük. Most egy pályázatra beadtam egy színes babacsörgő tervét. A kisbabák biztosan örömmel játszanának vele! Várom az eredményt.

— *Milyen szaktárgyaitok vannak?*

— Rajz, művészettörténet, betűrajz, no és heti tíz „szakóra”, ahol formatervezéssel foglalkozunk, játékokat tervezünk és készítünk. Év elején építőkockát terveztünk fából, most pedig egy pörgettyűt esztergáltunk, s törjük a fejünket, milyen játékban is tudnánk felhasználni?

— *Melyik tantárgy megy nehezen?*

— A közismereti tárgyak a nehezebbek, különösen a magyar nem az erősségem. De „szakból” ötösöm van.

Kállai Beatrix, *Pintér Attila* és *Peredi Tibor* mechanikai műszerész tanuló a budapesti 14. és a 30. számú szakmunkásképző intézetben. Vidékiek, a kollégiumból ismerik egymást. Bea és Tibor eredetileg elektroműszerésznek készült, Attila autószerelőnek jelentkezett, de mert egyikőjüknek sem sikerült a felvételi, mechanikai műszerész szakra kerültek.

Tibor Pusztamonostorról jött a fővárosba és elégedett a helyzetével.

— Nekem tetszik a suli, a gyakorlat is jól megy, megkedveltem a szakmát. Ha végzünk, finommechanikai műszerészek leszünk. Egy magnónak például, nem az elektromos hanem a mechanikai részével foglalkozunk. Szerződést kötöttem a Távközlési Kutató Intézettel, százhatvan forint ösztöndíjat kapok havonta, később majd többet. Ha végzem, ott dolgozom majd.

— Én nem érzem jól magam az iskolában — veszi át a szót Attila, aki Újhartyánból jött. — Azt hittem, megtetszik majd a szakma, de nagyobb kedvem lenne az elektromos berendezésekhez. Szüleim nem engedik, hogy máshová menjek. Így ha végeztem, akkor próbálok átállni másik szakmára.

— *Mivel foglalkoztok a gyakorlaton?*

— A forgácsolási alapműveleteket tanuljuk, minden félévben felmérő munkát készítünk. Most éppen egy üveges-kalapácsot.

— *Melyik tantárgy a legnehezebb?*

— Az anyagismeret — mondják szinte egyszerre. — A történelem és a magyar könnyebben megy, mert e tantárgyakból szinte az általános iskolai anyagot ismételjük.

Bea messziről jött: Fájból, Borsod megyéből. Később tudta csak meg: Miskolcon is lett volna lehetősége erre a szakmára.

— *Mesélj a kollégiumi életről!*

— Szeretek itt, és nem érzem a fővárosban egyedül magam. Édesapám is itt dolgozik, gyakran találkozunk. Akinek az elmúlt havi tanulmányi átlaga nem érte el a 3,3-at, annak tankörre, vagyis tanulószobára kell járnia. Aki jobban tanul, maga osztja be idejét. Én jobban szeretek tankörre járni, mert ott biztosan tanulással töltöm az időt.

— Nagyon jól felszerelt a kollégiumiunk — mondja Tibor a 40. számú Mező Imre Kollégiumról. — Van pingpong-szobánk, súlyt emelünk, sakkozunk. A klubhelyiségben kéthetente diszkót tartunk, s elhívjuk a lánykollégium lakóit is.

— *Megszoktátok a fővárosi életet?*

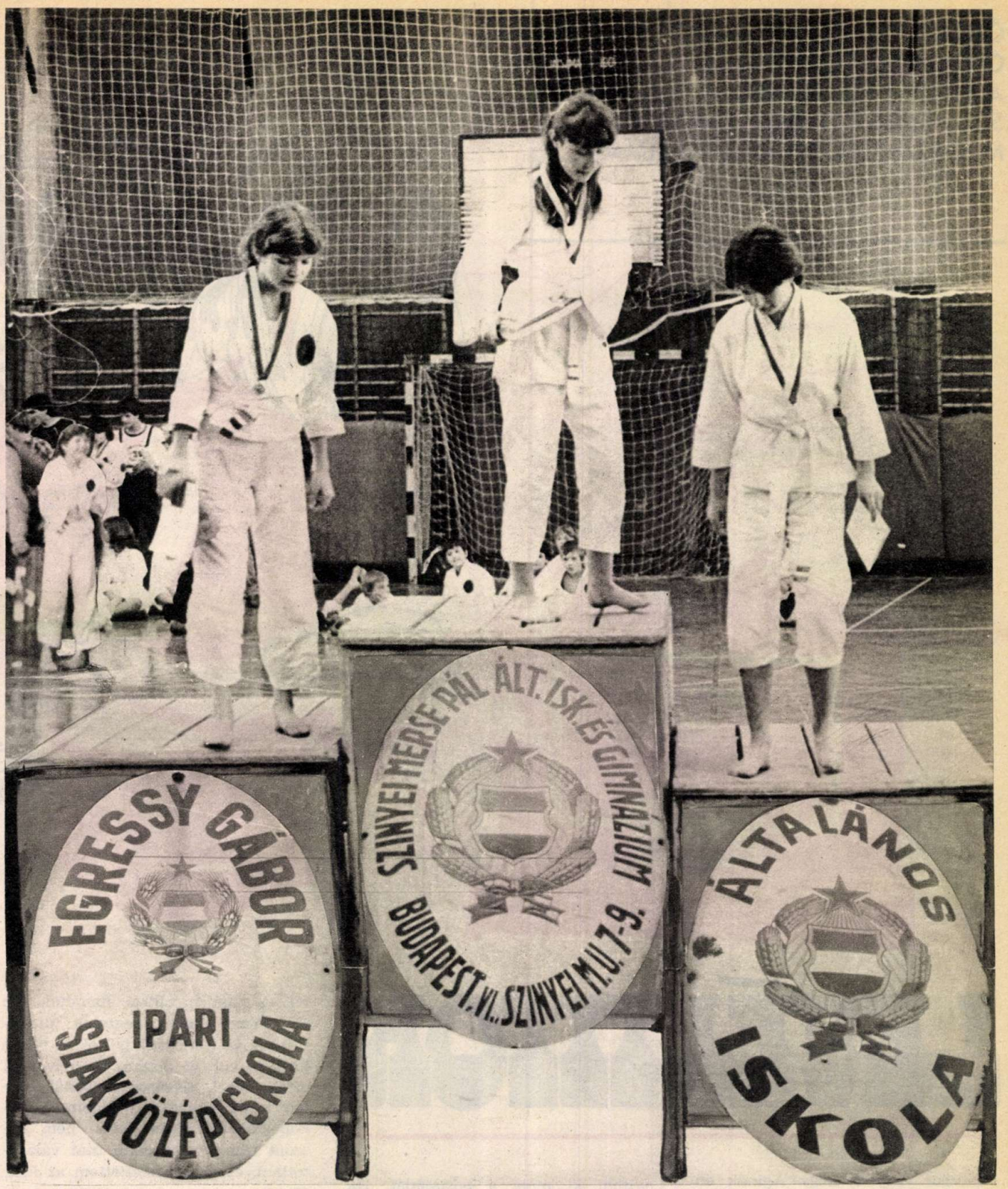

— Én már ismertem Pestet — mondja Tibor. — Nyaranta feljártunk apuval paprikát árulni a piacra. Szabad időmben elmegyek a barátommal koncertre, a Sportcsarnokba, no és sorra vesszük a múzeumokat is!

— Újhartyán nagyon közel esik, sűrűn hazautazom — folytatja Attila. — Van egy motorom, a hobbim a motorozás. Én is ismertem már Pestet, eddig is bejártunk a haverokkal moziba, koncertekre a hétvégeken.

Bea különösen a kirakatokat szereti nézegetni, barátnőivel sokat sétálnak a városban. De már járt fent a Várban, megnézte a múzeumokat. Két-három hetente utazik haza szüleihez.

*

Van tehát, aki csalódott; van aki éppen azt várta az új iskolától, amit kapott, s van olyan is, aki már az első félév után „pályamódosításon" töri a fejét. Egyben valamennyien megegyeznek: egy szinttel feljebb, a gimnáziumban és a szakmunkásképzőben megváltozik a diák élete. S hogy az idén jelentkezők — s a felvételin sikerrel túljutók — felkészülhessenek e változásokra, ehhez igyekezett segítséget adni félidei „feleltetésünk".

V. Sólyom Erzsébet

ŐRZÖK EGY TITKOT — EGY LEVÉL TITKÁT.
ŐRZÖK EGY CÍMET — EGY LÁNY CÍMÉT.
A TITKOT MOST MEGOSZTOM VELED;
S HA TUDSZ TITKOT TARTANI,
MEGAJÁNDÉKOZLAK EGY CÍMMEL

LEVÉLTITOK

Büszke vagyok, hogy Áginak én írok elsőnek levelet.

Büszkeségemnek is, levelemnek is története van. Ahogy története van minden levélnek, amit egyszer megírtak és azoknak is, amelyeket valaha elolvastak. Mikor kezdődhetett az én történetem? Akkor-e, amikor magam-kezével írtam meg első levelemet? Vagy akkor, amikor várakozó örömmel először kereshettem ki a borítékok közül a nekem szólót? Ezzel a várakozással, ezzel az örömmel nyitom ki máig a postaládát. Ha üres, merthogy sokszor az, szomorú vagyok. S csak nagy ritkán jut eszembe: én is elfelejtettem a magam levelét megírni.

De hát nem is régi levelekről akarok én szólni, hanem arról, ami miatt vonatra ültem egy napon.

*

Hideg volt, tél volt.

Nem igazi tél, csak köd és borongás. Az emberek házaikba húzódtak és nagy havakról álmodtak. Az idő nekem éppen megfelelt: utazásomhoz is, a helyhez is illő. A vonat huzatos volt és piszkos. A hely meg afféle igazi kisváros: egyedül léptem ki az állomáson. Lépteim végigkopogtak az utcán. Senki nem köszönt rám. A hosszabb utat választottam, ezzel is késleltettem az időt. Mindig nehéz szívvel léptem át a nevelőotthon küszöbét.

Ágit hosszú keresésre találtam meg.

Állandóan védekezésre kész ösztönével hallgatott. Nem tudta eldönteni: osztályrésze dicséret lesz-e vagy büntetés? Dehogy akartam én megbüntetni! Pirulása láttán én jöttem zavarba, ahogy szemében visszautasító daccal válaszolt.

— *Én írtam a levelet.*

GÖRÖG JÚLIA RAJZA

Hangja mögött is meghallottam szíve megdobbanását.

A levél, amit írt, nem különbözött a többitől, amit a szerkesztőségben naponta százával kapunk. Igyekvő kéz rótta a sorokat. Meglátszott: gazdája nagyon ügyel minden betűjére. Oda is tehettem volna, a többi közé. Csak hát az a kiáltás! Jól tudom, nem kiáltás volt az. Egyetlen, egyszerű kis mondat. Még a felkiáltójel is hiányzott a végéről.

„Tessék mondani: én már mindenkinek intézeti leszek? S nekem soha senki nem ír már levelet?"

— Gondolod, hogy azért nem írnak, mert intézeti vagy?

— *Miért másért? Elsőre mindenki kap levelet. Aztán hogy válaszol és megírja: intézetben lakik, meg hogy nincsenek szülei, már nem kap másikat. Én is írtam egy lánynak. Ki vagyok, hol élek. Nem jött válaszlevél.*

*

Ezt már a beszélgetésünk végén mondta.

Akkor már ismertük egymást: sokat hallgattunk együtt. Néha megszólalt: szüleiről beszélt. Idős emberek, kilenc gyereket neveltek. Ági egyik öcsével lett „állami". Egyszer járt otthon, nem vágyik haza. Aki hatodik éve él intézetben, mondja, megszokja ezt is.

Most nyolcadikos, nyolcadik után szakközépiskolába megy. Bolti eladó szeretne lenni, ruhaboltban.

— Melyik ételt nem szereted? — kérdeztem.

Elfintorodott.

— *A paradicsomos káposztát.*

— És mi a kedvenced?

Arca fölragyogott.

— *Az a vékonyra vágott krumpli, amit úgy sütnek ki olajban.*

*

— Ági, miért fontos az embernek, hogy levelezzen?

— *Mert mindenkinek szüksége van rá, hogy beszélgessen valakivel. És levélben jól lehet beszélgetni.*

— Mit kérdeznél attól a másiktól?

— *Nem is tudom... Talán, hogy hány testvére van? S hogy mit szeret csinálni. Meg, mi a kedvenc étele. És, hogy milyen színű a szeme.*

— Milyennek képzeled el a levelezőtársadat?

— *Jó lenne, ha hasonlítana egy kicsit rám. De az sem baj, ha más lenne. Az még jobb! Akkor még többet tudnánk írni egymásnak.*

— Szerinted mi a boldogság?

— *Ha az ember levelet kap.*

*

Azóta levelezek Ágival.

Tudom, hogy nem lett jó a bizonyítványa, s azt is, hogy beteg és szanatóriumban van. A könyvet, amit küldtem, még nem nézte meg, de úgy ígéri: elolvassa. Szereti a meséket. Megírta azt is: rádiós szakkörre jár. Már tud morzézni, és ez jó, mert így majd megtalál embereket. És még arról is tudósít, hogy a kisváros, ahol él, sokszor olyan kihalt.

Válaszolok neki, de mindig rossz érzéssel zárom le a borítékot. Tudom, Ági nem az én levelemre vár.

Neki egy éppen olyan (vagy egy kicsit más) gyerekre lenne szüksége, mint ő. Olyanra, aki nem szereti a paradicsomos káposztát, de szereti a sült krumplit és tud örülni a meséknek. S aki megérti, milyen fontos is az, hogy megtaláljuk egymás hívójelét.

Ági ott él az intézetben és vár. Lehet, hogy éppen rád.

Major Árvácska

A MŰVÉSZET ÉLETFÁJA 8.

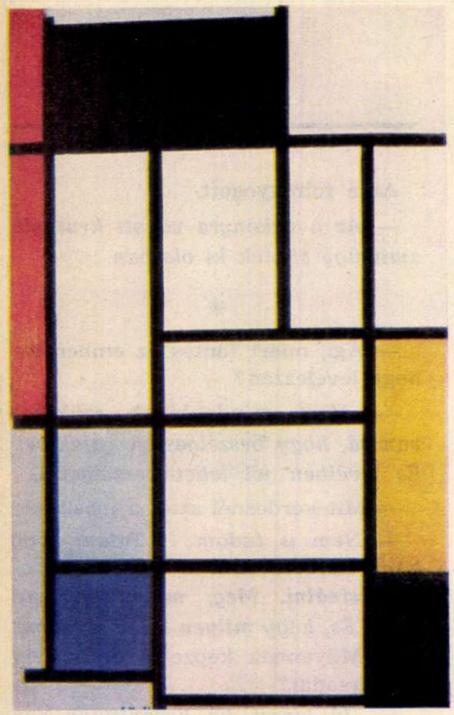

Mondrian: Kompozíció, vörös, sárga és kék

Matisse: Kék ruhás nő

Picasso: A kártyajátékos

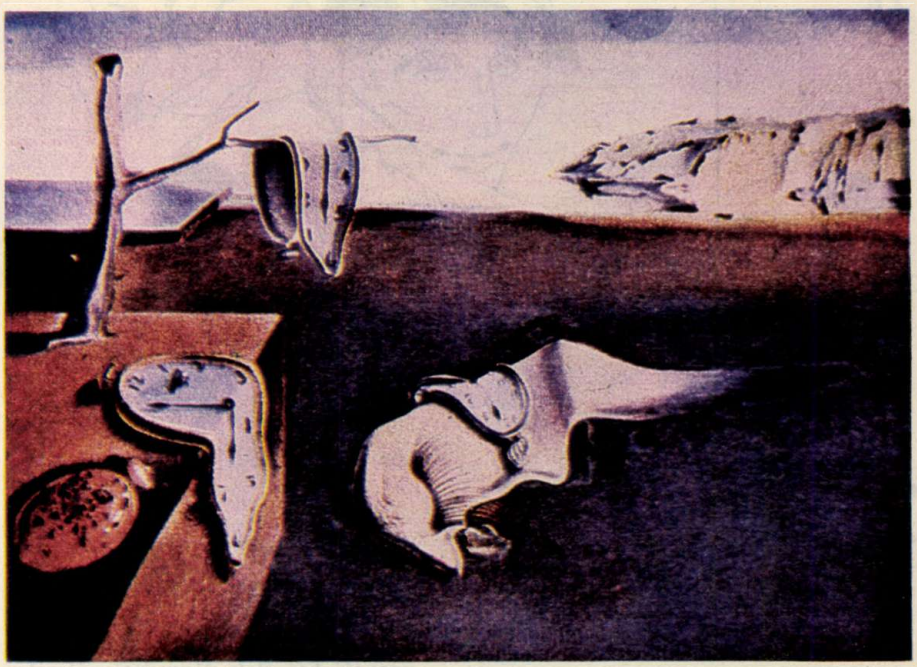

Salvador Dali: Az emlékezet tartóssága

Az avantgard (szó szerint: előőrs) azon XX. századi művészeti irányzatok összefoglaló elnevezése, amelyek a művészi formát meg akarták újítani, s e törekvéstől vezettetve újszerű, különös megoldásokkal jelentkeztek. A fogalmat először az első világháború előtt és alatt fellépő művészeti mozgalmakra alkalmazták: az expresszionizmusra, a futurizmusra, a kubizmusra, a dadaizmusra, majd a szürrealizmusra és az absztrakt művészet különböző áramlataira.

Sorozatunk utolsó, befejező részéhez értünk, s ha az előző fejezeteket már elolvastad, próbáld meg a modern „izmusok" lényegét is megérteni. Előre figyelmeztetlek, nem lesz könnyű. Biztosan akad majd néhány olyan mondat is, amit többször el kell olvasnod, hogy érzékeld, miről is van szó.

Hely hiányában nem tudok hosszan, részletesen írni az „izmusokról", ezért lexikális tömörséggel próbálom összefoglalni egy-egy irányzat lényegét, szándékát.

Az a gyanúm, hogy mindig óvtak téged ezektől a furcsa, idegen kifejezésektől, attól tartottak, hogy „magas" ez még a te értelmi képességeidnek, modern tárlatokra viszont elvittek abban bízva, hogy talán — egy csoda folytán — megérted a modern képzőművészet elvont formavilágát. Csakhogy az értéshez nem elég a látvány. Tudni, ismerni kell azokat az érzelmi és értelmi indíttatásokat, amelyek révén az oly nehezen érthető mai képzőművészeti alkotások létrejöttek.

A XX. században felgyorsul az élet ritmusa, s átforrósodik a művészet levegője is. Páratlan lendületű „versenyfutás" kezdődik az új művészeti vívmányok diadalra juttatásáért, s ebben az eszeveszett rohanásban összekuszálódik minden.

A század elején két csoport alakult. Festői magatartásuk meghatározza a modern művészetek irányát.

1. „Vadak". Vezérük *Henri Matisse* (Matisz). A természeti formák alapján álltak, de a formákat érzéseik kifejezése érdekében önkényesen kezelték.

2. „Kubisták". Vezérük *Pablo Picasso.* A természet jelenségeit a geometria törvényei által meghatározott formába kívánták átlényegíteni.

AZ AVANTGARD

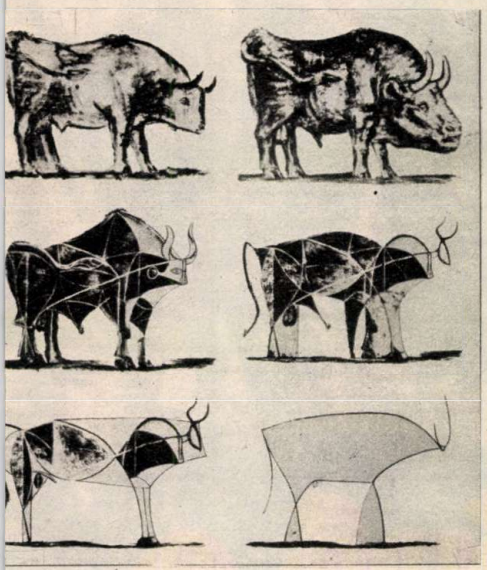

Picasso rajzain megfigyelheted az elvonatkoztatás, az absztrakció folyamatát

Boccioni: Izmok sebességben

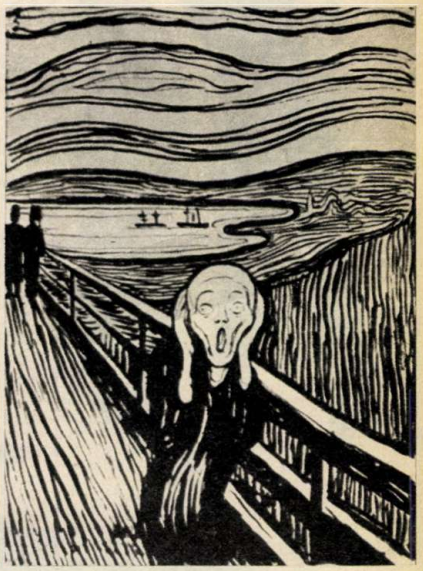

Munch: Kiáltás

Ez idő tájt Németországban egy érdekes, új törekvés hódít, amely a vonal szépségéből indul ki és a kínai japán díszítmények finom vonalkezelését is igyekszik felhasználni. Ez a stílustörekvés Bécsben kapja meg véglegesen a SZECESSZIÓ nevet. Legjelentősebb művészegyénisége a bécsi *Gustav Klimt.*

Expresszionizmus

Az első világháború után Németország az „izmusok" „melegágya", közülük a legtartalmasabb az expresszionizmus. A szó latin eredetű, exprimére annyit jelent, kifejezni. Ez az avantgard irányzat 1905 és 1920 között virágzott. Expresszionistáknak azokat a művészeket tartották, akik a formákat fel akarták szabadítani a természetelvűség törvényei alól. A valóság elemeit torzították ugyan, arra azonban vigyáztak, hogy a deformáció ellenére, a formák felismerhetőek legyenek. Híres expresszionista festők *Eduard Munch* (Muns) és *Oskar Kokoschka* (Kokoska).

Futurizmus

1909-ben alakította meg a futuristák csoportját az olasz *Marinetti.* A futurizmus (szó szerint jövő) a modern életet, a nagyvárost, a technikát, a sebességet kívánja kifejezni. A művészek a mozgások egymásutániságát, a mozgást jelző erővonalak irányát és lendületét próbálták megjeleníteni. Jelentős művészegyénisége ennek az irányzatnak *Boccioni* (Boccsini).

A két világháború közt megszaporodtak az új formai kísérletek. A kubizmusból, az expresszionizmusból, a futurizmusból rész-izmusok burjánzottak.

Dadaizmus

1917-ben Zürichben alakult meg a dadaisták csapata. Nem bíztak a jövőben, csak a jelennek éltek, s a gátlástalan cselekedetek létjogosultságát hirdették alkotásaikban, melyekből hiányzott minden ésszerűség. A dadaizmus egyik jelentős művésze *Kurt Schwitters.*

Konstruktivizmus

Az orosz modernek indították el 1920-ban a konstruktivizmust. Alkotásaikon a geometriai elemek tárgyi vonatkozás nélkül, síkban kiterítve szövődnek eggyé, szinte gépszerkezetekre emlékeztetve.

*

A húszas évek után a franciák körében a tárgyi vonatkozások emlékét őrző, de embertelenné hidegedett szürrealizmus és a minden jelentést tagadó absztrakt formarendszer vált hangadóvá.

Szürrealizmus

A szürrealista (a szó valóság fölöttit jelent) művészek a fantázia, az álom, az irrealitás világában éltek. Esztétikájuk központi fogalma a groteszk (a komikum egyik fajtája), a fantasztikus, az abszurd (a fantasztikum szélsőséges válfaja) és a csodálatosság, melyben a valóság igazi és szürreális mozzanatai feltárulhatnak. Híres szürrealista festő *Salvador Dali.*

Absztrakt

Az absztrakt — szó szerint elvont — lényegének megértéséhez nem elegendő, ha csak a képzőművészet területén föllelhető példákkal élünk. Nézzük meg, hogyan jelentkezik ez az irányzat a zenében és a költészetben.

Az absztrakt zene szakít a ritmussal, a dallamossággal, a hagyományos hangrendszerrel, s a kompozíciót zörejekből, természeti hangjelenségekből építi fel.

A költészet a tiszta hangzásra korlátozza a nyelvi kifejezés lehetőségeit, s értelem nélküli, kitalált szavakból állít össze mindenféle jelentéstől mentes, úgynevezett szózenét. Tartalma ennek megfelelően a semmivel egyenlő. Az absztrakt képzőművészet is hasonló módon kerüli a tartalmat, s csak a forma lehetőségeivel játszik. Mindennek ellenére van létjogosultsága, mégpedig az alkalmazott művészeten belül. Elfogadjuk az absztrakt térplasztikát, az iparművészeti kompozíciókat, reklámgrafikákat és a különböző belsőépítészeti megoldásokat.

Magyar Katalin

HŰHÓ ? MŰHÓ !

Nem jövünk zavarba! – mondják büszkén az Orvostudományi Egyetem Sportegyesületének (OSC) síelői. A klub jókora anyagi áldozat árán ritka ajándékhoz: műhóhoz juttatta a sportág kedvelőit. Így aztán nem gond, ha nem esik a hó. Legyen bár szikrázó napsütés, harmincfokos meleg – a Szabadság-hegyen sielni mindig lehet!

A műanyag „hópaplan" igazából a gyerekek kedvence: a mesterséges pálya kiválóan alkalmas a sportág alapjainak elsajátításához. Itt nincs bukkanó, nincs rosszindulatú bucka. De azért, aki a műhó tetején a talpán marad, az igazin sem vall szégyent. Eddig ezer kezdő tanult meg sízni a Szabadság-hegy három pályáján. De az OSC vezetői már gondolatban előbbre tartanak: azt szeretnék, ha igazi tömegsporttá válna a műhón való síelés.

S amíg a kicsiknek kiváló tanulóalkalmatosság ez, addig a nagyoknak jó edzési lehetőség a műhó. Ki is használják a legjobbak az „időtlen" sípályát: napsütésben, kisnadrágban is – síelnek.

Eddig sok hűhó volt a sportág körül. Most van – műhó.

Lehet, hogy egyszer sísport is lesz hazánkban?

M. Á.

Szalay Béla képriportja

KEDVES ISMERŐS

DEAN REED

DALOL ÉS HARCOL

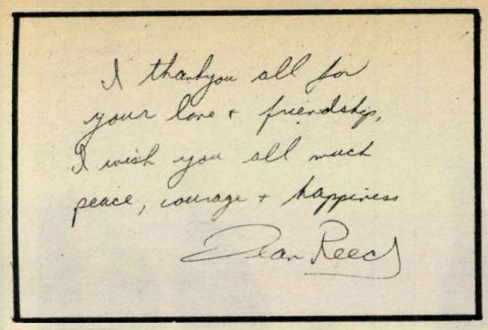

Köszönöm nektek a szeretetet, a barátságot, és valamennyiőtöknek kívánok békét, bátorságot és boldogságot.

Dean Reed

A dalok körbeölelik a világot. Közel hozzák az embereket egymáshoz. Az az ember, akiről most szólok, népek sorsáról, örömeiről és szenvedéseiről dalol, millióknak címezve a dalait.

Millióknak ad erőt

Ha azt mondod, énekes, én azt mondom, filmszínész. Ha azt mondom, amerikai békeharcos, aki 1973 óta az NDK-ban él, te azt mondod, Dean Reed. Róla van szó persze, aki mindenütt — a pódiumon, filmen vagy élőszóban — a világbékéről beszél. Aki a haladó gondolkodású millióknak ad erőt és reményt.

Néhány évvel ezelőtt rövid időre visszatért hazájába, s azonnal harcba szállt a farmok munkásainak kizsákmányolása ellen. Az egyik tüntetésen szabadságdalokat énekelt, és bemutatta az El Cantor (Az énekes) című filmjét, amelyet barátja és példaképe, a chilei Victor Jara emlékére alkotott. Deant a tüntetésen letartóztatták és a Minnesota állambeli Buffalo börtönébe zárták.

— Szeretném megváltoztatni a világot, mert elégedetlen vagyok vele — mondta nem sokkal szabadulása után, és hozzátette — mélyen hiszem, hogy annak a művésznek, aki igazán forradalmár, ugyanolyan veszélynek kell kitennie magát, mint az elnyomott nemzetek fiainak, akik vállalják a küzdelmet. Nem elég, hogy dalokat ír, neki is vállalnia kell a harcot, a veszélyt.

„Venceremos"

Dean szavait saját életútja és tettei is igazolják. Hiszen az egykori coloradói kifutófiú, a későbbi slágerénekes majd filmszínész a hatvanas évek elején az Egyesült Államokban fényes karrier előtt állt. Rajongói azonban igencsak meglepődhettek, amikor 1970-ben olyan fotó jelent meg róla, amelyen nem a megszokott színészi pózban tetszelgett. A kép Chilében készült, a művész az ottani amerikai követség előtt kimosta az Amerikai Egyesült Államok lobogóját. Ezzel a jelképes cselekedettel fejezte ki tiltakozását hazája kormányának akkori vietnami politikája ellen. A büntetés természetesen nem maradt el, nyomban elítélték.

Ilyen sztár tehát Dean Reed. De sztár-e valójában a szokásos értelemben? Amikor az Országos Béketanács vendégeként Budapesten töltött néhány napot, több szolidaritási eseményen vett részt. Sokáig emlékezetes marad számomra az az este, amely a chilei néppel való együttérzés jegyében zajlott le. Dean nagy sikert aratott a cueca-val, a chileiek nemzeti táncával, amelyhez a kíséretet rögtönzött diákkórus adta. Spanyol és magyar nyelven egyszerre, néhol kissé akadozva, a refrénnél azonban annál erősebben, egységesebben zengett a dal: „Venceremos!! — Győzni fogunk!"

— Minek nevezhetünk téged? Békeharcosnak, előadóművésznek, vagy filmszínésznek? — kérdeztem tőle az előadás után.

— Az éneklés, a filmezés az életem. Az emberekkel való személyes találkozás azonban a legnagyobb élmény számomra. Így volt ez most is. S ilyenkor — úgy érzem — arról kell szólnom, amit nagyon fontosnak tartok: a békéről. Hiszen az emberiség alkotó munkájának eredményei egy újabb világháborúban elpusztulnának. A béke tehát mindenki ügye.

„Sok ember csak legyint..."

Dean szavai a minap jutottak ismét eszembe. Milyen egyszerűen fejezte ki magát. A kor, amelyben élünk, túlságosan is bonyolultnak tűnik, sok ember csak legyint és azt mondja: nekem ehhez semmi közöm. A válságok és a fegyverkezés, a helyi háborúk és az értelmetlen vérontások, a túlnépesedés és az elnéptelenedés, az éhínség és a pusztító népbetegségek még mindig túl távolinak tűnnek sokak számára, mert nem közvetlenül saját érdekeikről van szó. Pedig az életet szeretni csak úgy érdemes, ha az ember tudja szeretni a békét, a boldogságot — nemcsak a sajátját, hanem másokét is. Ezt is Dean fogalmazta meg és mondta ki azok helyett, akik ma még csak sejtik e gondolat igazát.

G. Németh György